RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

NAJOBSZERNIEJSZE CZASOPISMO FACHOWE W POLSCE

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY) LE MARCHÉ DES MÉTAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENFACHBLATT)

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA" ORAZ „POSTĘPY W PRZEMYŚLE"

PRZEDPŁATA: Kwartalnie 4½ zł. Dla Gdańska 4½ guld. Dla Niemiec 4½ mk. Dla Ameryki 1 dol. kwart.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA POZNAŃ, WIELKA 10 - TEL. 2277

Pozostałe warunki zamieszczone są na III. stronie okładki.

Nr. 33. Poznań — Warszawa — Katowice — Gdańsk, 22 sierpnia 1927 Rok VII.

Cztery tezy a Polska.

(Na marginesie konferencji gospodarczej w Genewie.)

Międzynarodowa konferencja gospodarcza w Genewie skupiła najtęższe umysły świata gospodarczego i naukowego. Tezy, jakie tam ustanowiono, mają być drogowskazami nowej polityki gospodarczej; mają przyczynić się do odprężenia stosunków gospodarczych międzynarodowych. Stosunki te mają znowu zbliżyć się do przedwojennej swobody cyrkulacji dóbr.

Pierwsza teza, którą ustanowiła komisja handlowa światowej konferencji gospodarczej, brzmi:

„Konferencja oświadcza, że nadszedł czas skończyć raz nareszcie z podwyższaniem ceł i zainicjować liberalizm gospodarczy".

Z okresu rządów p. Władysława Grabskiego Polska dobrze zna liberalizm gospodarczy i jego skutki. Właśnie liberalizm dał się w Polsce silnie odczuć. Zachodzi tylko pytanie, dlaczego bogate państwa Zachodu jako pierwsze nie zastosowały w praktyce obniżenia ceł. Ameryka ostatniemi czasy podniosła poważnie stawki celne.

Ostatnio Anglja także zdaje się zaczyna kroczyć po drodze protekcjonistycznej, ta Anglja, która dotychczas hołdowała liberalizmowi gospodarczemu. Inne kraje Europy również nie kwapią się do porzucenia polityki protekcjonistycznej. Polska znajduje się w sytuacji specjalnej. Słabe życie gospodarcze, zmuszone utrzymać cały ciężar rozbudowanego ponad siły aparatu państwowego, musi w dodatku utrzymywać liczne rzesze bezrobotnych. Dochód społeczny w Polsce jest niesłychanie nikły. W dotychczasowych warunkach życie gospodarcze ma słabe możliwości rozwojowe. Nieustanny wzrost ludności przyczynia się do zwiększenia parcia szerokich mas na dotychczasowe szczupłe źródła dochodowe. Nowych zaś źródeł egzystencji masom tym nie dostarcza nic. Skutek jest ten, że siła nabywcza ludności w przyszłości może się jeszcze więcej kurczyć, o ile nadmiar ludności nie wyemigruje lub nie zostanie usunięty na platformie gospodarczej. Produkcja polska, walcząca dzisiaj z kompresją produkcji, może zatem w rozwoju swym być zahamowaną.

Więc o porzuceniu protekcjonizmu w Polsce mowy być nie może, temwięcej, że dotychczas istnieje wobec nas bojkot międzynarodowego kapitału.

Druga teza, tym razem podkomisji agrarnej, głosi, że:

„Konferencja uważa za kwestję życiową na polu gospodarczem popieranie produkcji rolniczej i traktowanie rolnictwa na równi z przemysłem. W ten sposób należy wszystkim, którzy pracują w rolnictwie, zapewnić dostateczny poziom życia i normalne odszkodowanie za prace i kapitały.

Jest pożądanem wszystkie przeszkody w wolnej wymianie i handlu produktami rolniczemi usunąć, o ile to nastąpić może bez niebezpieczeństwa dla żywotnych interesów poszczególnych państw i ich ludności zawodowo-czynnej.

Gospodarczy upadek rolnictwa znajduje swój wyraz w zachwianiu równowagi między cenami produktów rolniczych a przemysłowych.

Zmniejszenie się siły nabywczej ludności rolniczej wywarło wpływ na produkcję przemysłową i jest skutkiem tego jedną z przyczyn bezrobocia, które ze swej strony znowu zmniejsza zbyt produktów rolniczych.

Jeżeli nie nastąpią celowe zarządzenia, zmierzające do rekonstrukcji proporcji cen, natenczas obawiać się można, że prędzej lub później przyjdzie do cofania się produkcji rolniczej, które na dobrobycie całej ludzkości zaciąży".

Pierwszy ustęp tej tezy, domagający się równego traktowania rolnictwa z przemysłem, ażeby wszystkim pracującym na roli zapewnić odpowiedni dochód, jest bardzo charakterystyczny, aczkolwiek dla Polski kwestja ta przedstawia się w cośkolwiek innem świetle. Kraje europejskie, a szczególnie zachodnie, cierpią na przerost produkcji. Przewaga ludności miejskiej, a więc zajętej w przemyśle, poczyna być objawem niezdrowym. Przytłaczająca większość gmin miejskich nad wiejskiemi sprawia, że produkujacych w przemyśle jest coraz więcej, a odbiorców, szczególnie rolniczych, coraz mniej. Do

tego dochodzi utrata całego szeregu zamorskich rynków zbytu. Lekarstwem na to ma być zwiększenie ilości odbiorców i dochodowości na roli.

Tymczasem w Polsce rzecz się ta ma cokolwiek inaczej. Przedewszystkiem nie mamy przytłaczającej większości gmin miejskich nad wiejskiemi. Wręcz przeciwnie, obserwujemy przygniatającą większość gmin wiejskich. Liczymy bowiem przeszło 12.000 gmin wiejskich, a tylko 646 ośrodków miejskich. Nawet ludności miejskiej posiadamy tylko 6.455.000, a wiejskiej blisko 19 miljonów. Skutkiem tego zdawałoby się, że przemysł i miasta muszą doskonale prosperować. Tymczasem przemysł do dziś jeszcze walczy z kryzysem, miasta zaś także nie świetnie stoją.

Tłumaczy się to w pierwszym rzędzie chorobą ustroju rolnego, którego nawet parcelacja zupełna nie uleczy. Wynikiem tego jest, że rolnictwo polskie wykazuje za mały na jednostkę przeciętny dochód społeczny. Ten niski dochód społeczny obniża zkolei siłę nabywczą.

Również i niemożność wykorzystania pełnej zdolności produkcyjnej szerokich mas, na roli osiadłych, powoduje niesłychanie słabą pojemność rynku wewnętrznego na produkty przemysłu.

Właściwą zaś przyczyną jest brak aparatu koncentracyjno-rozdzielczego, aparatu, będącego organizatorem produkcji i zbytu tak rolnictwa jak i przemysłu, t. j. komunikacji i sieci miast.

W interesie rolnictwa polskiego leży rozbudowa komunikacyj i sieci miejskiej. Dopiero przez taką rozbudowę rolnictwo uzyska zbyt zbóż chlebowych na rynku wewnętrznym bez konieczności eksportowania. Dotychczasowy eksport wprawdzie stworzył rentowność rolnictwa, jednakże nie należy zapominać, że nie wolno opierać zbytu produktów rolniczych na konjunkturach eksportowych, albowiem jest to przedsięwzięcie ryzykowne, które zagraża normalnemu rozwojowi kraju. „Tylko pojemny rynek wewnętrzny, który stwarza **rozwój przemysłowy**, umożliwia trwałą intensyfikację rolnictwa. Tylko w krajach przemysłowych, w krajach o wysokiej kulturze gospodarczej, rolnictwo dochodzi do wysokiego stopnia intensywności“*).

*) Dr. F. Zweig: O programie gospodarczym Polski.

Dodajmy od siebie, że przez to uzyska rolnictwo korzystne ceny dla ziemiopłodów, że zdobędzie sobie potrzebny kapitał na rozbudowę przemysłu rolniczego przetwórczego, w pierwszym rzędzie eksportowego.

Wynika z tego, że ziemiopłody winny znaleźć sobie ujście na wewnętrznym rynku, a wytwórczość przemysłowa zagranicą.

Przez to i ceny przemysłowe i rolnicze znajdą się w równowadze.

Mimo to nie należy lekceważyć sobie wpływu kosztów ubocznych na zjawisko rozpiętości cen przemysłowych a rolniczych. Zwiększone ciężary podatkowe, taryfy płac, wielka stopa procentowa, ceny monopoliczne na pewne surowce, wszystko to podważa fabrykaty, a obniża ceny ziemiopłodów.

Trzecia teza brzmi:

„Międzynarodowe zadłużenie jest właściwą przyczyną nieszczęść światowych“.

Stany Zjednoczone, które są wierzycielem całego świata, wzbraniają się jako zapłatę przyjąć towary. Dla Polski kwestja ta narazie jest mniej paląca. Eksport polski jest bowiem dopiero w powijakach.

Czwartą tezę w ten sposób ująć można:

„Jesteśmy świadkami końca epoki, trwającej 70 lat. Epoka ta nie znajduje w całej historji gospodarczej świata swego odpowiednika, epoka, w której wnętrze kontynentu przez linje kolejowe i okrętowe udostępniono ludności europejskiej. Industrjalizacja Europy była refleksem najpotężniejszej kolonizacji wszystkich czasów. Ona obsypała narody europejskie zamówieniami oraz taniemi amerykańskiemi środkami spożywczemi. Perjod ten skończył się“.

Dla Polski miarodajnem będzie zatem rozszerzenie życia gospodarczego w głąb przez komunikacje i miasta. Z tej więc racji polskie życie gospodarcze nie potrzebuje się obawiać ścieśnienia międzynarodowych obrotów towarów. Zresztą, dla Polski jest jeszcze dalsze wyjście. Polska może przez kooperację gospodarczą z państwami północy i południa stworzyć sobie „panujący obszar gospodarczy“ (Riesenwirtschaftsgebiet) na modłę amerykańską.

Alfred Lorenczewski.

———oooo———

Normalizacja i jej cele.

Korzyści normalizacji. — Normalizacja zagranica.

Prawidłowa organizacja produkcji opiera się współcześnie na normalizacji wyrobów przemysłowych. Podejmowanie produkcji, opartej na indywidualnie obranych lub bezkrytycznie przyjętych, a tradycyjnie przekazywanych typach i rodzajach wyrobów, skazane jest na niepowodzenie nawet w razie prawidłowego zorganizowania produkcji.

Jakkolwiek pewna ilość przemysłowców w Polsce odczuwa już oddawna potrzebę normalizacji, pragnąc wejść na drogę uporządkowanej i ujednostajnionej produkcji, a do tych należy np. przemysł cementowy, ceramiczny, żelazny w dziedzinie fabrykacji rur, łączników, śrub, haceli, części transmisyjnych i t. d., to jednak korzyści, wynikające z normalizacji i potrzeba ponoszenia kosztów na prace normalizacyjne nie są w Polsce tak powszechnie zrozumiałe, jak to ma miejsce w uprzemysłowionych państwach Zachodu.

Brak tego zrozumienia jest powodem powolności prac na tem polu w Polsce.

Normalizacja przynosi tak dodatnie rezultaty i tak dziś jest powszechnie na Zachodzie zrozumiała, że państwa kulturalne, a zwłaszcza uprzemysłowione, oddawna prowadzą na szeroką skalę prace normalizacyjne. Obecnie prace te prowadzone są w następujących państwach: Australji, Austrji, Belgji, Czechosłowacji, Danji, Finlandji, Francji, Holandji, Japonji, Niemczech, Norwegji, Polsce, Rosji, Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, Szwajcarji, Szwecji, Wielkiej Brytanji, Węgrzech i Włoszech.

Współczesna normalizacja dotyczy nietylko ustalenia cech wyrobów, ale i surowców, nietylko cech zewnętrznych, ale i wartości i układu wewnętrznego, nietylko formy, ale i kategorji form, nietylko wymiarów, ale i stopnia ich dokładności, nietylko ostatecznego ich wyrobu, ale i metod jego produkcji, metod badania i sprawdzania gotowego produktu, a nawet dotyczy narzędzi, służących do produkcji.

Zakres normalizacji jest bardzo szeroki, a korzyści osią-

gano są doniosłe. Normalizacja zmniejsza liczbę kategoryj wyrobów, umożliwia fabrykację seryjną i masową, — obniża tem koszty fabrykacji. Przynosi też korzyść konsumentom, dając im wyroby jednostajne do nabycia u jakiegokolwiek dostawcy i po cenie zniżonej.

Normalizacja więc sprzyja uporządkowaniu wymiany, obniża ceny, zmniejsza kapitał unieruchomiony i usuwa często marnotrawstwo w przemyśle.

*

Prace normalizacyjne prowadzone są przez instytucje powstałe z inicjatywy bądź sfer przemysłowych, bądź technicznych. Utrzymywane też są kosztem tych instytucyj, korzystając jedynie niekiedy z subwencji państwowej.

Jedynie Japonja, Polska i Sowiety posiadają Komitety Normalizacyjne, założone przez rząd. Wszystkie inne państwa w liczbie 17 posiadają Komitety, powstałe z inicjatywy społecznej i stanowiące oddzielne osoby prawne, społeczne lub stowarzyszenia, a mianowicie:

W Anglji — „British Engineering Standards Association", w Australji — „Australian Commonwealth Engineering Standards Association", w Austrji — „Oesterreichischer Normenausschuss für Industrie und Gewerbe", w Belgji — „Association Belge de Standardisation", w Czechosłowacji — „Ceskoslovenska Normalisacni Spolecnost", w Danji — „Den Danske Standardiseringskommission", w Finlandji — „Suomen Standardisoimislautakunta", w Holandji — „Centraal Normalisatie Bureau", w Kanadzie — „Canadian Engineering Standards Association", w Niemczech — „Normenausschuss der Deutschen Industrie", w Norwegji — „Norges Industrieforbunds Standardiseringskontor", w Szwajcarji — „Normalienbureau des Vereins Schweizerischer Maschinenindustrieller", w Stanach Zjednoczonych Am. Półn. — „American Engineering Standards Commitee", w Szwecji — „Svenska Industriens Standardiseringskommission", na Węgrzech — „Magyar Ipari Szabvanyosito", we Włoszech — „Comitato Generale per l'Unificazione nel l'Industria Meccanica".

Wszystkie te instytucje utrzymywane są w 75 do 90 proc. przez przemysł.

Należy tutaj nadmienić, iż dotychczas we Francji istniała Stała Komisja Normalizacyjna „Commission Permanente de Standardisation", która pokrywała swe wydatki z budżetu państwowego. Stan taki uznany tam został za niewłaściwy i obecnie została zorganizowana Komisja Normalizacyjna przez większe syndykaty przemysłowe.

Budżety roczne Komitetów Normalizacyjnych zagranicznych wynoszą poważne sumy, tak np. w Anglji około miljona złotych rocznie.

W roku ubiegłym na Międzynarodowym Kongresie Normalizacyjnym w Nowym Jorku zostało zapoczątkowane utworzenie międzynarodowej instytucji koordynującej i ułatwiającej prace krajowych Komitetów Normalizacyjnych.

Inicjatywa ta została poparta przez wszystkie istniejące obecnie Komitety i Międzynarodowy Związek Normalizacyjny (International Standards Association) został powołany do życia.

Największą instytucją normalizacyjną jest American Engineering Standards Committee. Powstała ona w 1919 roku; członkami założycielami byli: Amerykańskie Stowarzyszenie Inżynierów Budowlanych, Amerykański Instytut Inżynierów Hutników, Amerykańskie Stowarzyszenie Inżynierów Mechaników, Amerykański Instytut Inżynierów Elektryków, wreszcie jedna z najpoważniejszych placówek amerykańskich naukowo badawczych, Stowarzyszenie Badania Materjałów (American Society for Testing Materials).

Komitet główny American Engineering Standards Committee składa się z przedstawicieli powyżej wymienionych instytucyj, delegatów rządu (Rolnictwa, Handlu, Spraw Wewnętrznych, Wojny i Marynarki), przedstawicieli Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych, Towarzystw Ubezpieczeń od ognia, Narodowej Rady do Spraw Bezpieczeństwa Pracy (National Safety Council), Związku Siły i Światła Elektrycznego, Gazowników, Kolei Elektrycznych (American Electric Railway Association).

Normy i przepisy z każdej poszczególnej dziedziny są opracowane przez specjalnie powoływane Komitety Techniczne, w skład których wchodzą delegaci zainteresowanych związków, a które pracują pod odpowiedzialnością i przewodnictwem Związku, najbardziej zainteresowanego w normalizacji w danej dziedzinie.

Działalność American Engineering Standards Committee finansowana jest całkowicie przez związki i organizacje zrzeszone.

Jako drugą zkolei, pod względem ożywionej działalności i ilości dokonanej już pracy, instytucję normalizacyjną wymienić należy organizację wyłonioną przez przemysł niemiecki pod nazwą „Normenausschuss der Deutschen Industrie", istniejącą już od 1917 roku. Założycielem instytucji tej był Związek Niemieckich Inżynierów (Verein Deutscher Ingenieure).

Prezydjum „Normenausschuss der Deutschen Industrie" składa się z 12 członków, wybieranych przez Komitet Główny; Komitet Główny składa się z przedstawicieli rządu oraz delegatów związków przemysłowych, finansujących pracę Normenausschuss der Deutschen Industrie. Ster prac znajduje się w rękach Rady Technicznej, składającej się z rzeczoznawców, powołanych przez Prezydjum oraz z przewodniczących Komitetów Technicznych i Komitetów Fachowych. Komitety Techniczne opracowują normy ogólne. Komitety Fachowe — normy specjalne.

Działalność „Normenausschuss der Deutschen Industrie" finansowana jest przez związki przemysłowe, firmy prywatne i rząd.

Normy niemieckie wydawane są w postaci tablic, których do chwili obecnej ukazało się około 1900.

Wybitną i energiczną działalność rozwija również angielskie stowarzyszenie normalizacyjne (British Engineering Standards Association), będące faktycznie najstarszą placówką normalizacyjną na świecie, rozpoczęło bowiem działalność swą już w roku 1901 pod nazwą Engineering Standards Committee jako emanacja pięciu związków angielskich: Związku Inżynierów Budowlanych, Związku Inżynierów Mechaników, Związku Inżynierów Budowy Okrętów, Instytutu Żelaza i Stali i Związku Inżynierów Elektryków.

W roku 1918 Stowarzyszenie zaczęło pracować pod obecną nazwą na podstawie nowego statutu, zawierającego w § 1 charakterystyczny ustęp, gdzie przy omawianiu celu Stowarzyszenia zaznaczono, iż przyświecać mu będzie idea usprawnienia produkcji angielskiej tak, by przemysł angielski był zdolny do konkurencji na rynkach światowych.

British Engineering Standards Association posiada w chwili obecnej 420 komisyj, podkomisyj i sekcyj, w których pracy bierze udział przeszło 2000 osób ze świata przemysłowego i technicznego. Opracowano i wydano dotychczas kilkaset broszur normalizacyjnych z zakresu budowy maszyn, elektrotechniki, lotnictwa, hutnictwa, samochodów.

Inne kraje pozostają znacznie w tyle za Stanami Zjednoczonemi Ameryki Północnej, Niemcami i Anglją.

Szwajcarski Komitet Normalizacyjny ma swą siedzibę w Badenie i oprócz swych spraw normalizacyjnych pełni jeszcze funkcję biura centralnego dla porozumienia międzynarodowego Komitetów normalizacyjnych, mianowicie pośredniczy w wymianie informacyj, zwołuje narady w sprawach ogólnych i technicznych, dotyczących ujednostajnienia niektórych norm (np. śrub i gwintów) na terenie międzynarodowym.

Biuro szwajcarskie wydało dotychczas około 400 tablic, normujących niemal wyłącznie wymiary części maszyn oraz pasowania i tolerancje. Budżet roczny Biura szwajcarskiego pokrywają proporcjonalnie do liczby robotników miejscowe fabryki budowy maszyn.

Biuro szwedzkie wydało około 350 tablic również prawie wyłącznie zawierających normy części maszyn oraz pasowań i tolerancyj. Budżet roczny pokrywają fabryki, które wpłacają ryczałt 150 koron szwedzkich plus 1 koronę szwedzką od każdego robotnika.

Interesującemi też dla nas są postępy prac niedawno powstałego stowarzyszenia normalizacyjnego Czechosłowacji.

Stowarzyszenie to zostało utworzone w 1922 r., a więc na rok przed powołaniem do życia Komitetu Polskiego.

Pierwsze plenarne posiedzenie odbyło się w roku 1923.

Normy czeskie w znacznej mierze oparte są na normach, wypracowanych przez większe zakłady przemysłowe, gdzie specjalnie wyszkolony personel, dysponując należytemi laboratorjami i pracowniami, zajmuje się sprawą normalizacji.

Komitet czeski posiada personel administracyjny oraz techniczny w liczbie 6 inżynierów, poświęcających całkowicie swój czas i wiedzę na prace normalizacyjne pod kierunkiem dyrektora, biorącego z urzędu udział we wszystkich posiedzeniach komisyj Komitetu i faktycznie trzymającego w ręku cały ster prac normalizacyjnych Czechosłowacji. Ta organizacja wyróżnia się sprawnością, godną naśladownictwa.

Wszystkie koszty prac normalizacyjnych pokrywają przemysłowcy, którzy obciążyli się opłatą proporcjonalną do ilości robotników.

Na odmiennych zasadach oparta jest struktura Belgijskiego Stowarzyszenia Normalizacyjnego. Mianowicie komisje fachowe nie są stworzone na stałe, lecz powoływane są do opracowania pewnej kompletnej normy, poczem są rozwiązywane. Najczęściej zaś funkcje takiej komisji fachowej pełni związek fachowy techniczny lub przemysłowy, reprezentujący odpowiednią gałąź produkcji i najbardziej kompetentny w danej dziedzinie. Wszelkie studja i prace laboratoryjne są powierzane wtedy danemu związkowi, który ma do rozporządzenia warsztaty i pracownie warsztatów zgrupowanych w związku.

Do Belgijskiego Stowarzyszenia Normalizacyjnego należy 11 zrzeszeń technicznych oraz 21 ugrupowań przemysłowych, reprezentujących przeszło 1300 firm.

oooo

Produkcja i zbyt motorów w Polsce.

Pomyślna sytuacja fabryk motorów. — Znaczny wzrost zapotrzebowania w stosunku do roku zeszłego. — Zagranica bije nas jedynie dogodniejszym kredytem.

Jak nas informują ze sfer przemysłowych, w ostatnich czasach popyt na motory w Polsce znacznie się powiększył i wykazuje stałą tendencję do wzrostu. Rok przeszły był bez porównania gorszy; fabryki były zatrudnione na mniejszą skalę i miały zbyt dość utrudniony. Obecnie daje się zauważyć znaczne ożywienie. Ruch w dziale motorów, które wszak są artykułem inwestycyjnym, niezmiernie dodatnio świadczy o ogólnem podniesieniu poziomu naszego życia gospodarczego.

Ciekawe, kto jest głównym konsumentem motorów w Polsce?

Otóż najpoważniejszym bodaj odbiorcą są jednostki komunalne, a więc przedewszystkiem miasta; ruch inwestycyjny w miastach polskich jest obecnie bardzo duży; buduje się mnóstwo nowych elektrowni, a wiele istniejących się rozszerza. Drugim zkolei wielkim konsumentem są młyny, oraz duży przemysł w miejscowościach, nie posiadających elektrowni, i to przemysł, nie wymagający instalacji parowej. Wreszcie — przemysł rolny.

Tow. Akc.

PRZEMYSŁU METALURGICZNEGO
w POLSCE

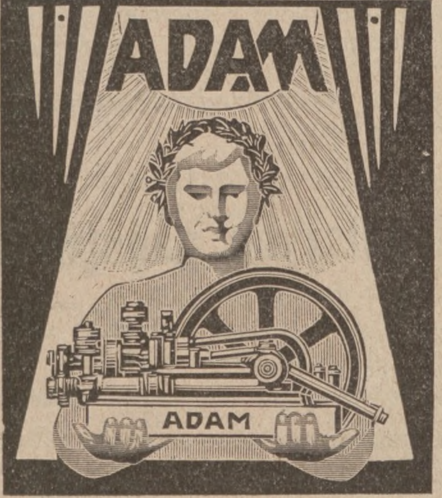
Radomsko

Adres telegraf.: „Metal". Telefon nr. 22.

WYRABIA:

DRUT żelazny i stalowy ciągniony, drut miedziowany, drut kolczasty.
GWOŹDZIE wszelkiego rodzaju, sprężyny meblowe, nity żelazne i miedziane.
LINY z drutu stalowego o wysokiej wytrzymałości do wszelkiego użytku.
ŚRUBY i wkrętki do mebli, podkładki, wkrętki do drzewa żel. i mosiężne, wkrętki kute, śruby jasne do metali.
ŁOPATY i szpadle wszelkich kształtów i gatunków z trzonkami lub bez.
WIDŁY stalowe. 2984
KONSTRUKCJE ŻELAZNE, jako to: dachy, mosty, zbiorniki, pomosty, kolejki, przenośne zwrotnice kolejowe, rozjazdy i zwrotnice tramwajowe, wagoniki, kolejki napowietrzne, dźwigi i krany, szkielety wież kościelnych, taczki żelazne i t. d.

Patentowane

66-cioletnie doświadczenie

MOTORY

Diesla z kompresorami i bez oraz ssąco-gazowe i benzynowe, o precyzyjnem i masywnem wykonaniu, małej ilości obrotów

FABRYKI GERHARD ADAM OSKAU C. S. R.

poleca na dogodnych warunkach spłaty i z długoletnią gwarancją

4270

GENERALNY ZASTĘPCA NA RZECZPOSPOLITĘ POLSKĄ

M. BIKSGORIN, LWÓW

KRASZEWSKIEGO 15. TEL. 8-04

Konsygnacyjny skład we Lwowie. - Prospekty i kosztorysy na żądanie

---

4045

Sieredzki & Szulc T. z o. p.

Centrala Maszyn i Narzędzi

Telef. 3450 **Poznań** Telef 3480
ul. św. Marcina 43

Reprezentanci na Województwo Poznańskie:

Huty Bismarka w Hajdukach Wielkich (G. Śl.) — Stal szybkotnąca, narzędziowa, konstrukcyjna, maszynowa, kute części stalowe i surowiec **żelaza.**

„Cebeo", Centralne Biuro Sprzedaży Odlewów Ogrzewalnych; radjatory, rury żebrowe i łączniki do takowych

Tow. Akc. „Stąporków" w Stąporkowie: Surowiec odlewniczy, rury zlewowe i odlewy do celów kolejowych i przemysłowych.

S-ki Akc. Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki: obrabiarki do metalu i drzewa

Jan Rehne i Synowie, Będzin: łańcuchy techniczne i gospodarcze.

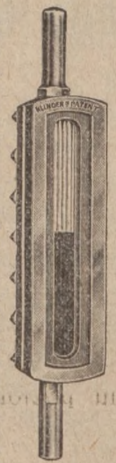
Polecają do natychmiastowej dostawy ze składu:

Obrabiarki do drzewa i metalu. Maszyny blacharskie. Nożyce i dziurkacze do blachy. Narzędzia pneumatyczne. Pilniki krajowe i zagraniczne. Wszelkie narzędzia. Łożyska kulkowe i samosmarujące oraz wszelkie części transmisyjne. Pasy skórzane i z sierści wielbłądziej. Tarcze i wyroby szmerglowe, krajowe i zagraniczne. Artykuły techniczne. Aparaty do spawania. Stal do różnych celów. Rury gazowe i kotłowe. Oryginalne szwajcarskie łączniki marki + G F +. Armatury i artykuły instalac.

„Klingerit" najlepsze uszczelnienie

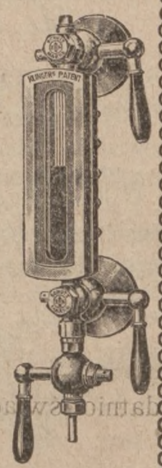
dla wysokich ciśnień.

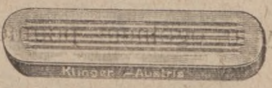
Jedynie prawdziwe z marką ochr. „Klingerit"

Klinger'a reflekcyjne
armatury wodomierzowe.

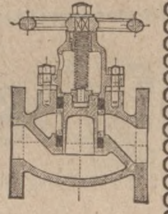
Klinger'a
reflekcyjne specjalne szkła twarde.

4421

Klinger'a wentyl ze stawidłem tłokowem.

Rich. Klinger
G. m. b. H.

Gumpoldskirchen pod Wiedniem.

Grupa pierwsza używa przeważnie wielkich motorów o sile 50, 100, 150 HP, młyny używają motorów średnich (20 do 60 HP), rolnictwo używa objektów najmniejszych, a więc 3—3½—5 HP.

Główny typ motoru, produkowanego w Polsce, to motor ropny. Motor spalinowy na gaz ssany wyrabia się rzadko. Rozpowszechnione naogół zagranicą typy Diesla bez kompresorów w Polsce nie znajdują dużego zastosowania, zarówno z powodu mniejszej solidności, jak i trudności doboru odpowiedniej obsługi (są to maszyny bardzo delikatne), i dlatego ich nie wyrabiamy. Inne natomiast typy wyrabiane są przez fabryki polskie z powodzeniem i — podobno — nie ustępują one zagranicznym, czego dowodem jest choćby fakt, że znaczne ich ilości wyeksportowano do państw bałtyckich, na Bałkan i do Francji. Zresztą przemysł ten ma u nas pewną tradycję; już przed wojną miał on bardzo dobrą markę, do Rosji szły motory polskie tysiącami.

Jak wyglądać będzie przegląd przemysłu motorowego w Polsce?

Przedewszystkiem mamy dwie wielkie, konkurujące z sobą i znakomicie na rynku wprowadzone fabryki: „U r s u s“ i „P e r k u n“. Produkcja ich jest o tyle zróżniczkowana, że pierwsza pracuje głównie w dziale motorów największych do 400 HP, i wyżej, podczas gdy druga specjalizuje się więcej w mniejszych do 60 HP. „Perkun“ nie robi też Dieslów. Okrągło licząc, wytwarza „Ursus“ rocznie motorów na ogólną sumę 5000 HP, „Perkun“ na 3000 HP. Pozatem mamy kilka fabryk pomniejszych, z których wymienimy: firmę „Sabems“ (Spółka Akc. Budowy i Eksploatacji Motorów Spalinowych), która, pracując w łączności z fabryką „Parowóz“ i pod kierunkiem prof. Politechniki Lwowskiej, d-ra Ebermana, wytwarza — na niezbyt wielką zresztą skalę — motory (również Diesl'a) głównie dla Małopolski, dalej: firmę W i n d y g a w Warszawie, wyrabiającą motory do 24 HP, i fabrykę motorów w Ż n i n i e (do 12 HP), które jednak w produkcji ogólnej biorą udział skromny (po kilkanaście motorów rocznie).

Dużym dostawcą motorów jest „S t o c z n i a G d a ń s k a“, niezmiernie ruchliwa i poważnie rozwinięta. Z punktu widzenia bilansu handlowego jest ona jednakże firmą zagraniczną.

Import motorów do Polski jest dość znaczny. Czy jest on konieczny? Czy fabryki krajowe nie mogłyby zaspokoić zapotrzebowania krajowego? Fachowcy twierdzą, że fabryki krajowe stoją na takim poziomie, że nawet bez żadnych inwestycyj mogłyby nasycić rynek wewnętrzny. Są jednakże po temu przeszkody, przedewszystkiem — trudności kredytowe. Zagranica nie produkuje motorów lepszych, niż my, i nie wypadają one taniej; jednak zagranica, szukając rynków zbytu, daje niesłychanie dogodne warunki spłaty, a to decyduje w znacznie nawet silniejszym stopniu, niż wysokość ceny. Najpoważniejsi np. konsumenci motorów — elektrownie miejskie — z reguły spłacają koszt motorów z opłat za energję elektryczną, a więc jasnem jest, że chętnie zapłacą drożej, byleby móc spłatę na jak najdłuższy okres czasu rozłożyć. Zagranica daje terminy, dochodzące do 4 lat. Nasze fabryki dają maksimum 2 lata, a i to w naszych stosunkach jest wielkim wysiłkiem, dyskonto bowiem weksli długoterminowych jest niesłychanie utrudnione.

Trzeba podnieść i ten fakt niemiły, że w wielu miastach, zwłaszcza kresowych, organizujących elektrownie, dał się zauważyć ze strony pewnych decydujących w danym wypadku czynników poprostu celowy bojkot przemysłu motorowego polskiego na rzecz zagranicy. Tego rodzaju fakty godne są jak najsurowszego napiętnowania.

Ogólnie biorąc, fabrykacja motorów w Polsce jest na drodze pomyślnej, i spełnienie jednego tylko postulatu — dostarczenia temu przemysłowi w dostatecznej mierze kapitałów dyskontowych, może sprawić zupełne wyeliminowanie zagranicy z polskiego rynku motorów.

A. W.

Z życia gospodarczego bliższych i dalszych państw.

ROSJA SOWIECKA.

— **Najwyższa Rada Gospodarcza ludowa** podaje w swem sprawozdaniu, że za czas od 1 października r. 1926 do 31 marca 1927 r. produkcja sowieckiego przemysłu osiągnęła wartość 2585.3 miljonów rubli, przewyższając o 19,4% wartość produkcji z tego samego okresu czasu za r. 1925/26., dalej jeszcze rada komunikuje, że przemysły państwowe w tem pierwszem półroczu wykonały programowej rocznej pracy 51,7%. Przytem przemysł ciężki przekroczył tę pracę programową, a przemysł lekki nie zdołał wywiązać się z swego zadania. W głównych zarysach przedstawia się produkcja przemysłu sowieckich republik za czas sprawozdawczy następująco:

Materjały opałowe . . .	330.8	milj.	rbl.	49.1%	produkcji program.
Górnictwo	18.6	„	„	35.5%	„ „
Przemysł metalowy . .	463.0	„	„	49.4%	„ „
„ elektrotechniczy	67.9	„	„	50.1%	„ „
Produkcja środków budowlanych	147.0	„	„	42.6%	„ „
Przemysł chemiczny (produkcja narzędzi i środków produkcyjnych). .	46.4	„	„	38.5%	„ „
Przemysł tekstylny . . .	687.8	„	„	51.0%	„ „
„ skórny . . .	115.2	„	„	50.7%	„ „
„ papierniczy . .	31.5	„	„	46.5%	„ „
„ chemiczny (art. spoż. i użytkowych) , . . .	107.3	„	„	43.8%	„ „
Artykuły spożywcze i żywnościowe	393.5	„	„	61,0%	„ „

TOW. AKC. BUDOWY TRANSMISJI, MASZYN i ODLEWNI ŻELAZA

J. JOHN W ŁODZI

Własne biura sprzedaży w:

Warszawie Jerozolimska 51 — **Krakowie** Basztowa 24 — **Poznaniu** Cieszkowskiego 8 — **Lwowie** Zyblikiewicza 39

Katowicach Ks. Damroka 6 — **Lublinie** Krak.- Przedm. 58 — **Gdańsku** Schüsseldamm 62

Adres telegraficzny dla biur i centrali: „Transmisja“

PĘDNIE (transmisje). Łożyska samosmary, wieszaki. Wałki. Sprzęgła stałe i rozłączane: kłowe i ciernie. Koła pasowe i linowe. Naprężacze pasów. Kierowniki pasowe. Wykonanie dokładne. Kontrola sprawdzianami różnicowemi. Produkcja masowa na skład; terminy krótkie.

KOŁA zębate czołowe i stożkowe z zębami obrabianemi na specjalnych automatach

KOTŁY STREBEL'A oryginalne do ogrzewań centralnych.

WALCE młyńskie i inne przedmioty żeliwne utwardzone.

ŚRUBY Z NAKRĘTKAMI wszelkiego rodzaju.

TOKARKI pociągowe, szybkotnące z wałkiem pociągowym do toczenia i śrubą pociągową do gwintów. Budowa mocna. Wykonanie serjami bardzo dokładne. Wrzeciona szlifowane. Każda tokarka próbowana i kontrolowana protokularnie.

WIERTARKI kolumnowe ze skrzynką biegów (8 szybkości) i samodzielnym posuwem wrzeciona (4 szybkości) dla wiercenia otworów do 32 i 40 mm.

WYGŁADZIARKI (KALANDRY) dla przemysłu włókienniczego i papierniczego, oraz walce do nich. Okładanie starych walców nowym papierem i jutą. Szlifowanie walców żeliwnych i stalowych na specjalnej szlifierce.

Dostawa ze składów lub w krótkich terminach. 3844

Metal T. z o. p. Gdańsk

Kolkowgasse 15 — **Telef. 23903**

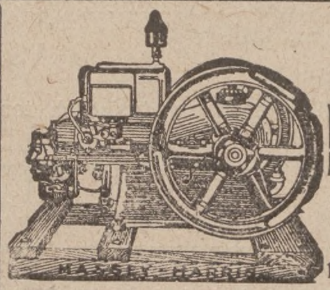
Artykuły: 4584

Miedź, mosiądz, bronz, cynk, ołów, aluminium
(glin) w płytach i blokach z gwarantowaną zawartością.

Osie i buksy z bronzu
w każdych życzonych wymiarach.

Metale na łożyska, czcionki drukarskie, cyna lutownicza, cyna Banka każdego czasu do nabycia.

Zakup starego metalu i odpadków.

Oryg. ameryk.

motory naftowe

Massey Harris

1314 poleca

Związkowa Centrala Maszyn

Tow. Akc.

Ul. Fr. Ratajczaka 16. Poznań Telefon 22-80 i 22-89

F.T.S.

Wykonuje się wszelkie części, tłoczone z białej, miedzianej, mosiężnej i cynk. blachy

Fabryka Wyrobów Metalowych i Blaszanych

Fr. Strehlau - Toruń

Telefon nr. 88 5857d **Telefon nr. 88**

Bańki do mleka 2—20 ltr. — Sitka do mleka 9—26 cm. — Mierniki do mleka 15 i 20 ltr. — Kubły do mleka 50, 60, 75 ltr. — Litrówki 1/4, 1/2, 1 ltr. niewzorcowane. — Łyżki do zbierania śmietany.

Przemysł sowieckich republik miał niemałe trudności w zaopatrywaniu się w surowce. Z tego powodu produkcja w przemyśle cukrowym, olejnym, konopnym i lnianym nie zdołała wywiązać się ze swego zadania.

— **Trust przemysłu szklanego** ukonstytuował się nareszcie. W skład jego wchodzi 13 fabryk. Z tych 5 znajduje się w okręgu leningradzkim, 5 w nowgorodzkim, 2 czerepowskim i 1 w pskowskim. Nowy trust przemysłu szklanego zatrudnia 8650 robotników, roczna zaś produkcja wynosi 54000 ton szkła okiennego.

— Uchwalono również założyć centralny trust metalowy. Moskiewskie zakłady hutnicze — dawniej **„Körting"** zostały z tego trustu wyłączone.

*

Produkcja surówki w maju rb. osiągnęła 103,9% kontyngentu programowego, ogółem 253600 ton. Z tego przypada na huty południowe 190200 ton, na huty uralskie 53200 ton, huty środkowe 9000 ton, na huty syberyjskie 1100 ton.

— Towarzystwo **„Lena Gold fields"** otrzymało dalsze znaczne koncesje węglowe i ontracytowe dla zaopatrzenia w potrzebną siłę napędną zakładów Górniczo-Hutniczych w rejonie altajskim.

— Huta Mikołajewska w Stalinie rozpoczęła budowę nowego pieca wysokiego, o zdolności 560 ton dziennej produkcji. Jestto najmocniejszy piec, jakim rozporządzać będzie hutnictwo sowieckie.

— W ostatnich miesiącach wykończono nowy przewód naftowy Puta—Baku, o długości 16.5 km. Nowy naftowód przyłączono do zakładów pompowniczych w Bibi-Eibot. W ten sposób naftowy trust **„Asneft"** rozporządza nowemi, bardzo bogatemi źródłami olejów ziemnych.

— Leningradzki Komitet Geologiczny otrzymał od ekspedycji uralskiej wiadomość, że w okolicy Swerdłowsk napotkano bogate złoża rudy niklowej. Wedle przeprowadzonych badań i analiz, wymienione złoża rudy zawierają do 12% czystego niklu. (**„Izwiestja"** nr. 157).

SZWECJA.

Produkcja żelaza i stali wynosiła w tysiącach ton za pierwsze półrocze:

	1927	1926
Surówka odlewnicza	214.2	231.4
Bloki walcowane surowe sztaby	14.3	14.2
Bloki Tomasowe i Bemessera	37.0	37.6
Bloki martynowe	179.5	174.5
Stal tyglowa i elektr.	19.6	21.9
Żelazo i stal walcowana i kuta	159.2	160.6

Wywóz rudy żelaznej w tym samym okresie czasu wyniósł wedle informacji **„Board of Trade Journal"** z 20 czerwca rb. 4.35 miljonów ton w r. 1927, a 3.16 miljonów ton w r. 1926.

*

— **„Journal de la Bourse"** z ostatniego lipca b. r. podaje, że wywóz rud osiągnął w czasie styczeń — czerwiec 1927 r. cyfry rekordowe. Ogółem wywieziono w tym czasie 4.52 milj. ton wobec 2.94 i 2.29 milj. ton za pierwsze półrocze 1926 i 1913.

NIEMCY.

Narodowa Izba Handlowa w raporcie swoim za miesiąc lipiec stwierdza, iż sytuacja ekonomiczna Rzeszy mało się zmieniła.

Interesy są bardzo dobre w dziedzinie przemysłu **budowlanego** oraz **przemysłu mechanicznego** i **elektrycznego,** pomimo wysokich cen i braku zagranicznych rynków zbytu.

W **ciężkim przemyśle** ruch wyraźnie się zmniejszył; natomiast fabryki **drobnego przemysłu metalowego** cieszą się nadal dobrą konjunkturą.

Przemysł **chemiczny** rozwija się dobrze, natomiast przemysł **węglowy** zagłębia Ruhry stwierdza zmniejszenie się wydobycia węgla.

AUSTRALJA.

W **Queensland** wystawiła **Celotex Comp.** nową fabrykę, w której wyrabia się na modłę amerykańską z odpadków trzciny cukrowej, zużytej dla wyrobu cukru, masę podobną do drzewa miękkiego. Waga specyficzna tej masy wynosi zaledwie ¼ wagi drzewa świerkowego.

Nowy gatunek masy drzewnej nadaje się szczególnie dobrze do wyrobu skrzyń i wszelkiego rodzaju opakowań.

H. Groński.

Światowa produkcja złota w r. 1926.

Zurychska **„National Zeitung"** z początkiem czerwca podaje szczegółową statystykę produkcji złota w różnych krajach. Wedle tego zestawienia ogółem uzyskano na całym świecie 19.498.600 uncyj czystego złota ogólnej wartości 82.600.000 $. Z tego przypada:

na:	w 1000 uncyj na czysto	wartość w milj. $	0/0 stosunek do produkcji ogólnej
Transwall	9 962.9	42.3	51.1
Stany Zjedn. Am. Pół.	2 189.8	9.3	11.3
Kanada	1 729.0	7.3	8.9
Ameryka (kraje niewymienione)	1 022.9	4.3	5.2
Rosja Sow.	992.2	4.2	5.1
Meksyk	753.7	3.2	3.8
Azja (kraje nie wymienione)	742.9	3,2	3.8
Kraje Brytyjskie nie wymienione)	664.1	2.7	3.3
Australja	613.7	2.6	3.1
Rodezja	594.2	2.5	3.1
Afryka (kraje niewymienione)	149.2	0.6	0.8
Europa	104.0	0.4	0.5

(w. r.)

Prosimy powoływać się na „Rynek Metalowy i Maszynowy“

Czy wstąpimy do międzynarodowego kartelu stalowego?

Jak wiadomo, nasz przemysł żelazny i stalowy znajduje się w okresie przedwstępnego porozumienia z międzynarodowym kartelem stalowym. Kilkakrotnie już omawiano tę sprawę oraz warunki, na jakich polskie stalownie mogłyby wejść jako członek do międzynarodowego trustu stalowego. Trudność stanowi oznaczenie kontyngentu produkcji i wywozu stali zagranicę oraz oznaczenie rynku zbycia i terenów wpływu dla polskiego przemysłu stalowego. Termin ostatecznego załatwienia tej sprawy naznaczono na mies. wrzesień. Zbliża się zatem chwila ostatecznej decyzji, od której zależeć będzie czy polscy przemysłowcy stalowi wejdą lub nie do międzynarodowego trustu.

Nasze huty żądają przyznania łącznej sumy 500.000 ton eksportu na rok, gdy kartel zamierza jedynie przyznać nam 300.000 ton eksportu rocznego.

Dalej huty polskie żądają dla siebie niepodzielnie całego rynku wewnętrzno-krajowego i produkcji proporcjonalnej, dostosowanej do potrzeb tegoż rynku. Kartel znów dąży do narzucenia granic produkcji stali także dla potrzeb rynku krajowego, przyznając im prawo do sprzedania na rynku krajowym tylko 1.200.000 ton rocznie. Ponieważ zdolność konsumcyjna rynku krajowego stale wzrasta, jest do przewidzenia, że wkrótce przewyższy on wyżej podaną cyfrę. Dlatego też propozycja kartelu jest dla naszych przemysłowców stalowych nie do przyjęwej.

W sprawie złomu żelaznego.

Kwestją otwartą dla naszego hutnictwa jest kwestja sprowadzania złomu żelaznego. Sprawa ta jednak, mimo ustania dowozu złomu żelaznego z Niemiec, nie przedstawia się wcale groźnie.

Zapasy surowca krajowego nie są wystarczające, więc musimy go stale importować. Trwa jednak jeszcze umowa, zawarta z Francją, na dostarszenie 30 000 ton złomu i czynione są starania o dalsze przedłużenie tej umowy. Są wszelkie widoki pomyślnego zakończenia tych pertraktacyj.

Dla przemysłu niemieckiego pojawienie się na rynku międzynarodowym złomu żelaznego konsumenta polskiego stało się fatalnem. Jak bowiem donoszą sprawozdania, zakupy złomu żelaznego przez huty polskie na międzynarodowym rynku spowodowały zwyżkę cen, która odbija się dotkliwie na hutach westfalskich. Aby się w przyszłości zabezpieczyć od podobnych strat, huty westfalskie postanowiły utworzyć nowe, wspólne biuro zakupu tego surowca, przyznając równocześnie polskim hutom kontyngent przywozowy złomu z Niemiec. Z tego widać, że niemieckie próby zduszenia polskiego przemysłu i handlu tak skwapliwie podejmowane skoro tylko nadarzy się ku temu jaka sposobność wychodzą Niemcom raczej na szkodę, niż na korzyść.

Sprawę oddania złomu dla polskich hut Niemcy chętnieby połączyli z ogólną sprawą traktatu handlowego, a nawet uwarunkowali załatwieniem tegoż.

Tendencja dla złomu żelaznego staje się w Niemczech z dnia na dzień słabsza, gdy przeciwnie zagranicą utrwala się i mocnieje.

(w. r.).

Rozwój naszego hutnictwa.

W ostatnich czasach hutnictwo nasze poważnie się rozwija, a *„Huta Królewska"* wykazała wprost nadzwyczajny rozrost. Szczególnie ostatnie miesiące dały znacznie wyższą produkcję, niż zeszłego roku.

Nasze huty żelazne zużywają coraz więcej rudy rosyjskiej, pochodzącej z kopalni w Krzywym Rogu, dostarczanej przez firmę Ravat i Grünfeld na warunkach długoterminowego kredytu.

Surówki wyprodukowano w maju r. b. 47 995 ton, — czerwcu 46 792 ton, podczas gdy w roku ub. miesięcznie 27 000 ton przeciętnie. Stali zlewnej — w maju r. b. 96 468 ton, — czerwcu 102 875 ton, w roku ub. miesięcznie 65 706 ton przeciętnie. Żelaza walc. — w maju r. b. — 65 650 ton, — w czerwcu 70 533 ton, w roku ub. miesięcznie 46 851 ton przeciętnie.

To samo zwiększenie wyraziło się w ilości zatrudnionych na hutach robotników, których w maju r. b było 43 652, w czerwcu r. b. 41 153, a w końcu roku ubiegłego tylko 34 375.

Rozwój polskiego hutnictwa należy przypisać przedewszystkiem znacznemu wzrostowi spożycia wewnętrznego, w którem niemałą rolę grają zamówienia rządowe, jak również zwiększeniu wywozu zagranicę. Ten ostatni jednak nie wzrasta tak, jakby tego można było oczekiwać. Powodem jest niska cena zagraniczna, która wynika już z silnej konkurencji międzynarodowej.

Niepowodzenie rokowań Harrimanna z Z. S. S. R.

Rokowania Harrimanna z rządem sowieckim w sprawie uzyskania koncesji na eksploatację miedzi spełzły na niczem, chociaż rząd sowiecki zgadzał się zasadniczo na wydzierżawienie koncesji. Przyczyną fiasca są wygórowane żądania Harrimanna, który chciałby opanować sowieckie złoża miedzi, odrzucając żądane przez Sowiety prawo zakupu miedzi dla konsumcji krajowej.

Konkurencja dla naszego żelaza.

Rumunja jest jednym z poważnych naszych odbiorców żelaza; ostatnio na rynek ten starają się coraz bardziej przedostać Niemcy; grupa hut żelaznych niemieckich z niemieckim syndykatem żelaznym na czele, dostała ostatnio zamówienie do rządu rumuńskiego na dostawę materjału kolejowego, na ogólną sumę 45.000.009 marek niem. A zatem baczność.

Ważne orzeczenia sądowe

Nie zwlekać z zapłatą czynszu!

Najwyższy Trybunał Administracyjny wydał niedawno bardzo ważne i zasadnicze orzeczenie w sprawie awizacyjnej. Właściciel pewnej realności wypowiedział jednemu ze swoich lokatorów najem mieszkania, podając jako przyczynę zaleganie z 2 ratami czynszu. W procesie oskarżony bronił się, że za miesiąc luty winien jest tylko $1/3$ część, a za marzec nie zapłacił dotąd, gdyż miesiąc ten jeszcze nie upłynął. Przeto nie zalega z dwiema całemi ratami. Sąd Okręgowy warszawski i Sąd Najwyższy jednakże był innego zdania. Orzekł mianowicie, że skoro oskarżony nie zapłacił jednej raty czynszowej w całości, a drugiej — w terminie ,tj. na pierwszego, to zalega z 2 ratami — i eksmisja jest uzasadniona. Obojętne jest, czy lokator zalega z całemi 2 ratami, czy też tylko częściami. Wystarczy, jeśli 2 raty w całości nie zostały zapłacone. Nadto termin płatności liczy się **„zgóry"** — czyli, jeśli pozwany dnia 1-go marca drugiej raty nie zapłacił, popadł w zwłokę.

A zatem ostrożnie!

Kto płaci za szyby stłuczone?

Niedawno temu szalona burza, połączona z gradobiciem, przeszła nad Lwowem, wyrządzając znaczne szkody kupcom... w szybach. Powstaje pytanie: kto ma ponieść szkodę? Lokator czy właściciel realności? — Ustawa cywilna w § 1096 powiada jasno i niedwuznacznie, że szyby ma wstawić własnym kosztem właściciel, i to zaraz. Również ustawa o ochronie lokatorów w art. 28 brzmi w tym sensie. — Nadto właściciel obowiązany jest wstawić szyby zaraz. Jeśli zaś zwleka ,natenczas lokator ma prawo odmówić zapłaty czynszu do czasu, aż właściciel nie zaopatrzy okien szybami. Lokator może też dać wstawić szybę na rachunek gospodarza, a wyłożoną kwotę dochodzić skargą najdalej jednak w przeciągu 6 miesięcy.

W sprawie wykupna patentu.

Ostatnio w sferach kupieckich sensację wywołał wyrok Sądu Najwyższego w sprawie świadectwa przemysłowego.

Niejakiemu Kornblutowi w Łodzi władze skarbowe wymierzyły karę za niewykupienie świadectwa przemysłowego i poleciły mu świadectwo takie wykupić. K. zwrócił się do Sądu Okręgowego ,jako instancji w tym wypadku apelacyjnej, przyczem władze skarbowe uważały, że Sąd Okręgowy jest mocen decydować tylko co do kary, a nie co do kwestji wykupienia takiego czy in. patentu.

Sąd Okręgowy zwolnił K. od kary i od konieczności wykupienia patentu, wobec czego władze skarbowe złożyły zażalenie do Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy orzekł, iż w wypadku, gdy władza skarbowa nakłada karę za niewykupienie świadectwa niższej kategorji, a Sąd Okręgowy wydaje wyrok na korzyść podatnika, to władze skarbowe nie mogą zmusić go do wykupienia patentu, względnie do wykupienia patentu kategorji wyższej.

TARGI WSCHODNIE

OD 4-GO DO 15-GO WRZEŚNIA 1927 ROKU

Górnoślązacy na Targach Wschodnich.

Specjalna delegacja lwowskiego Komitetu obywatelskiego dla popierania Targów Wschodnich bawiła w zeszłym tygodniu w Katowicach i odbyła w sprawie zorganizowania zbiorowej wycieczki górnośląskiej na Targi Wschodnie szereg konferencyj w województwie, prezydjum miasta, Izbie Handlowej, Stowarzyszeniu Kupców Polskich, Związku przemysłu wytwórczego, Tow. Gospodarczem (Wirtschaftlicher Verein) i w Prezydjum Kolei. Propozycje komitetu znalazły bardzo życzliwe przyjęcie i w wyniku narad postanowiono oddać sprawę organizacji projektowanej wycieczki Izbie Handlowej łącznie z wydziałem przemysłu i handlu województwa. Do użytku wycieczki przyrzekł p. Prezes Dyr. Kolejowej w Katowicach oddać w razie zgłoszenia się dostatecznej ilości osób osobny pociąg. Przewidziany jest wyjazd wybitnych przedstawicieli wszystkich sfer gospodarczych górnoślaskiego społeczeństwa.

Resorty państwowe na Wystawie Komunikacyjnej.

W Wystawie Komunikacyjnej na Targach Wschodnich bierze udział poza Ministerstwem Komunikacji, Ministerstwo Robót Publicznych w dziale dróg lądowych i wodnych. Organizację obu tych działów objął z ramienia Ministerstwa Urząd Wojewódzki Okr. Dyr. Robót Publicznych we Lwowie. Szczególnie interesująco przedstawiać się będzie wystawa działu dróg wodnych, urządzona z inicjatywy dyr. dep. wodnego tegoż Ministerstwa inż. Marjana Prokopowicza. W skład eksponatów dep. wodnego tego działu, które zajmą około 120 m. kw. powierzchni, wejdą: mapy sieci dróg wodnych w Polsce, plany i fotografje regulacji rzeki Warty pod Poznaniem, plany i fotografje drogi wodnej Wisła — Warta, plany kanału Warta — Gopło, mapy dróg wodnych dyrekcji wileńskiej, plany i fotografje kanału Bug — Prypeć, fotografje kanałów Ogińskiego i Augustowskiego, fotografje rzek Niemna, Piny, Muchawca i Szczary, plany projektu kanału węglowego oraz wydawnictwa i publikacje Ministerstwa Robót Publicznych.

Dzięki życzliwemu poparciu dyrektora Łęgowskiego z Ministerstwa Przemysłu i Handlu, zapewniony jest również udział w Wystawie Komunikacyjnej wydz. portowego i żeglugi tegoż Ministerstwa.

Departament inżynierji Ministerstwa Spraw Wojskowych wydał zarządzenie szefowi saperów O. K. X. w Przemyślu, aby w ramach Wystawy Komunikacyjnej zorganizował dział komunikacji saperskiej.

W sprawie uczniów.

Państwowa Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa w Poznaniu przyjmuje zapisy chłopców w wieku 14—18 lat na oddziały ślusarski i stolarski od dnia 25 sierpnia r. b. w biurze Szkoły przy ul. Kluczborskiej 5 (przy Rynku Wildeckim) od godz. 9-ej rano do 1-ej i od 3—6 po poł.

Egzamin wstępny odbędzie się w dniu 29 sierpnia r. b. o godz. 9 rano.

Z życia placówek przemysłowo-handlowych.

NOWA PLACÓWKA WYTWÓRCZA W POZNANIU.

W tych dniach otworzył p. **Kornell Brykczyński**, mistrz ślusarski w Poznaniu, **ślusarnię artystyczną**, mieszczącą się przy ul. Granicznej 15. W nowocześnie dla produkcji mechanicznej urządzonych warsztatach wykonuje się wszelkie prace konstrukcyjne żelazne jak: okna wystawowe, bramy, okna do fabryk, schody, balkony, oranżerje, nagrobki, opatentowane markizy do okien na łożyskach kulkowych, kraty z kutego żelaza oraz wszelkie konstrukcje dla budowli. — Biuro Zakładów znajduje się przy ul. Małeckiego nr. 13. Nowa ta placówka, pod doskonałem, fachowem kierownictwem właściciela, rozwinie się niezawodnie wkrótce do rozmiarów poważniejszych, czego jej z tego miejsca szczerze życzymy. (p.)

CENTRALA MASZYN I NARZĘDZI SIEREDZKI & SZULC T. Z O P. POZNAŃ, ŚW. MARCIN 43.

W okresie, gdy padły dawne kordony i kraj odciętym został od trójzaborowych źródeł dostawczych a wzmożony ruch uprzemysłowienia kraju zwiększał coraz bardziej popyt na maszyny narzędziowe, powołano do życia „Centralę Maszyn i Narzędzi", która w dążeniach do samostarczalności szczytne spełnia zadanie. Współwłaścicielami firmy, to nie spekulanci, lokujący kapitał jedynie dla zysku, lecz obywatele i wybitne jednostki fachowe. Tem też tłumaczy się ustosunkowanie przedsiębiorstwa do najprzedniejszych zakładów produkcyjnych, jego rozmach i wprost bezkonkurencyjna w swym zakresie zdolność dostawcza. „Centrala Maszyn" reprezentuje na Województwo Poznańskie cały szereg hut, zakładów przemysłu ciężkiego oraz fabryk maszyn, zaś specjalnością jej dostarczanie materjałów surowych jak: żelazo, stal i inne metale, pozatem narzędzia dla wszystkich niemal zawodów i maszyny narzędziowe typów krajowych i zagranicznych. Szczupłość miejsca nie zezwala nam na wyszczególnienie wszystkich przez firmę Sieredzki i Szulc na składzie utrzymywanych towarów, odsyłamy więc pp. interesantów do ogłoszenia, które stale ukazuje się w piśmie naszem. (p.)

FRANCUSKIE WYROBY STALOWE.

Wytwórczość krajowa, zmierzająca do samostarczalności, napotykając w zdobyciu odpowiedniego surowca na przeszkody nieprzezwyciężone, nie może w licznych jeszcze wypadkach zadowolić rzeczywistych potrzeb rynku wewnętrznego. Z tej przeto przyczyny zniewoleni jesteśmy uzupełniać zapotrzebowanie rynku naszego wytworami zagranicznemi. Do podobnych artykułów zaliczamy między innemi narzędzia ze stali oraz części zapasowe do narzędzi dla obróbki drzewa, korzystając z dostaw bądźto angielskich, niemieckich lub francuskich. Z przyczyn wiadomych ograniczamy zakupy nasze w Niemczech, stal angielska jest zbyt drogą, najkorzystniej zatem kalkulują się fabrykaty francuskie, których dostawa opartą jest o traktat handlowy. **Dom Handlowy Kazimierz Dąbrowski w Warszawie**, obecnie **Warecka 12**, jest najkorzystniejszem źródłem zakupu omawianych artykułów, posiada bowiem wyłączne przedstawicielstwo słynnych Zakładów Stalowych „Les Fils de Pengeot Frères" w Valentigney i dysponuje na miejscu składnicą konsygnacyjną, zaopatrzoną obficie w pierwszorzędne stalowe piły do drzewa, żelaza do kabli, dłuta stolarskie i ciesielskie, a pozatem dostarcza ze swych magazynów młynki do kawy, widły i t. d. Placówkę tę handlową polecamy szczególniejszej uwadze i zasłużonemu poparciu pt. kupiectwa i przemysłu. (p)

„POLTHAB" WARSZAWA.

Wśród hurtowni i placówek handlowych stołecznego miasta Warszawy i to dziedziny technicznej, **Polskie Towarzystwo Techniczne dla Handlu i Przemysłu „Polthab" przy ul. Chmielnej 27** zdobytą popularność na rynku krajowym zawdzięcza wzorowej organizacji zbytu oraz dostarczaniu tak w dziale surowców jak maszyn, towarów i fabrykatów marek pierwszorzędnych. Firma wymieniona dostarcza wprost ze swych magazynów blachy krajowe i angielskie, pręty, rury, druty, ołów, cynę oraz inne surowce. Oddział artykułów technicznych zaopatrzony jest w wyroby szmerglowe „Naos-Union", dalej w tarcze, pilniki, papiery, płótno, proszki, osełki itd. „Polthab" stanowi dla przemysłu naszego również korzystne źródło zakupu maszyn narzędziowych jak obrabiarek do metali i drzewa, wiertarek i szlifierek elektrycznych, aparatów do spawania fabrykatu Messer & Co, a prócz tego dostarcza kompletne urządzenia, jakoteż poszczególne części składowe nowoczesnych urządzeń typu amerykańskiego dla fabryk fornierów, skrzyń i innych artykułów z drzewa. Rozmiar i zakres pracy wymownym są dowodem wysokiej zdolności konkurencyjnej omawianego przedsiębiorstwa, które odbiorców swych posiada we wszystkich zakątkach kraju. (p)

? SKRZYNKA ZAPYTAŃ ?

z dziedziny porad fachowych i źródeł zakupów

Uprasza się o podanie źródła zakupu:

Nr. 3020. form na guziki i gwoździe tapicerskie (Nagel-Knopfformen)

Nr. 3027. szpilek bezpiecznych t. zw. (Sicherheitsnadeln).

Uprasza się o podanie adresu:

Nr. 3019. firm wykonujących nowego systemu maszynki do zamrażania płynów w 5-ciu minutach.

Nr. 3041. wytwórni surowych części do łożysk kulkowych dla młocarń.

Nr. 3045. firmy, którąby mogła dostarczyć szyny i rolki do drzwi (Schisbefüren).

Nr. 3047. firmy, mogącej dostarczyć kółka do kluczy z haczykiem i bez haczyka oraz zabezpieczniki do zamków pokojowych do wsadzenia.

Nr. 3048. firmy, wykonującej koperty z czarnej blachy 2 mm do zegarów elekt. dworcowych reklamowych.

Nr. 3052. Jaki jest adres fabryki maszyn do obróbki metali wybijającej na swych tokarniach znak „Aster".

Nr. 3050. Zapytują o tokarki precyzyjne długości 50 cm.

Nr. 3063. Poszukuje się kupna nowej maszyny Pfaffa klasa 34.

Nr. 3046. Która firma dostarcza: rurki mosiężne o średnicy 70%, kilka rur o średnicy 10—12—14—16—18%.

Nr. 3053. Która z hut lub fabryk zdecyduje się wprowadzić produkcję osi do wozów, bryczek i powozów?

Nr. 3054. Które z firm niemieckich, belgijskich i francuskich nabędą dykty wagonowo?

Nr. 3059. Która fabryka wyrabia parniki niskie z lanego żelaza.

Nr. 3062. Które fabryki wyrabiają pierścienie gumowe białe, odporne na działanie ropy naftowej, elastyczne, nie ścierające się.

Nr. 3066. Która firma dostarcza separatory t. zw. „Globe Separator"?

Nr. 3067. Która fabryka wyrabia kije do kartoflarek, trzonki gięte do szufli, wideł i t. p.?

Nr. 3075. Która firma poznańska ma hurtowe zastępstwo wyborowych kopalń węgla?

Nr. 3077. Która fabryka wyrobów gumowych w Polsce wyrabia węże gumowe, płyty gumowe i t. d.?

Nr. 3078. Która fabryka dostarcza przymiary do drzewa, taśmy miarowe do drzewa i t. d.?

Młocarnie szerokomłotne VISTULA
Młocarnie z przymykami
Młocarnie z wałami do gładkiej słomy
Walce, kieraty
Siekacze do buraków
Sortowniki ziemniaków
Maszyny do czyszczenia zboża
Sieczkarnie bębnowe do zapędu mechanicznego stojące i na wozach
Sieczkarnie tarczowe
Koła transmisyjne
Pompy do gnojówki z rurą stalową i wyjmującemi wentylami
Szufle ziemne do transportowania ziemi

wykonuje jako długoletnią specjalność

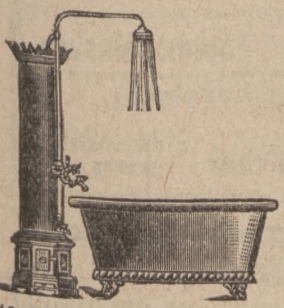
A. P. Muscate

Fabryka Maszyn T. z o. p.

TCZEW (Pomorze)

4078

A. STANEK

Specjalna fabryka pieców i wanien kąpielowych wszelk. rodzaju.

Poznań

ul. Małe Garbary 7 a.

Telef. 33-50. Zał. w r. 1902

4044 Przy zapotrzebowaniu proszę zażądać oferty.

BACZNOŚĆ! BACZNOŚĆ!

Paleniska „ORKAN“

na miał węglowy, oszczędza 60%

S. RASZEWSKI - fabryka maszyn
Poznań, Przemysłowa 26. Tel. 28-91
Wentylatory! 4211 **Kolejki polne!**

Biuro sprzedaży na całą Polskę: 3976
„Laura“ American Wringer Manufacture
Sosnowiec, ul. Dekierta 13. Tel. 10-59 i 1-54.

Siekiery, toporki, młotki, babki, łomy, tyranki

i inne wyroby masowej produkcji kuźnictwa poleca

FABRYKA MASZYN I MŁOTOWNIA

OŁDAKOWSKI i NEUMARK

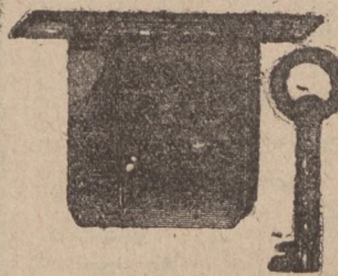
2703 właśc.: Edward Neumark

ŁÓDŹ - UL. ZAKĄTNA 81.

ZAMKI I OKUCIA

BUDOWLANE I MEBLOWE

wykonuje

TORUŃSKA FABRYKA ZAMKÓW J. Broda

TORUŃ, UL. KOSZAROWA 11-13. TELEFON 1441

Adres telegraficzny: „BRODABIURO“ 42

U specjalisty

należy kupować przybory do

samorodnego spawania

palniki, węże, reduktory, druty, proszki, tlen, wödór, acetylen, karbid. 4392

Jerzy Dziembowski

Tel. 15-14. Bydgoszcz, pl. Wolności

[943]

Poważne źródła dostawcze

„Electropyroline" najskuteczniejszy środek mechan. przeciw tworzeniu się kamienia wapiennego w kotłach parowych dostarcza krótkoterminowo, generalny reprezentant fabryki
W. Narożny i S-wie, Poznań 1, ul. Ogrodowa 5/16
Telefon 2658. 3337c

Naczynia mleczarskie, naczynia kuchenne, wyroby blaszane cynow., kotły, zbiorniki do wody, mleka itp. poleca **J. Wiśniewski, Zakł. Blacharskie w Warszawie, Nowy Świat 62. Tel. 268-19** 3128

Śruby „HELIOS" do drzewa toczone, mosiężne i poniklowane. Wszelkie części fasonowe mos. Poznań, Rynek Łazarski 8. Tel. 6543. (2967

Zamki, zapory i zatrzaski patent. do drzwi
FERROPOL Sp. z o. o. **Poznań, Św. Marcin 46.** 3974

Ręczne magle domowe i wszelkie maszyny rolnicze poleca
Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Bracia Niskupscy S. A. w Kołomyi. 178

Szkło okienne, kit szklarski, diamenty do rżnięcia szkła
poleca hurtownie **M. WARM, Gniezno** 4497

Hurt. rowerów, 3213 oraz wszelkich części rezerwowych. Wirówki, Butelki termosowe
HURTOWNIA PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSTRÓW (Wlkp.)

Kuchenki gazowe
3615a **1- 2 i 3 płomienne,**
Tow. Akc. „WIEPOFANA" Poznań-Dąbrowskiego 81 - tel. 61-56

Fabryka wyrobów aluminiowych w Drawskim-Młynie (Wlkp.) dostarcza
łyżki i łyżeczki aluminiowe

Kolana karbowane, rury do kuchen oraz klamerki do pantofli 4402
poleca jako swą specjalność po cenach konkurencyjnych
M. Leszczyński, Włocławek, Kościuszki 24.

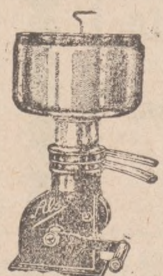
Wędzidła i zgrzebła do koni 3756
dost. Fabr. Wyr. Żel. Sulkiewicz i Robakowski Bydgoszcz. Cennik na żądanie

Plomby ołowiane w różnych wielkościach i w każdej ilości poleca 2865
Stec & Lisowski, Fabryka plomb, **Toruń**, Kochanowskiego 1a

Artykuły oświetleniowe naftowe i gazowe
4578 hurtownie. — ST. CICHOCKI, Poznań, Woźna 20. Tel. 53-38.

VULKAN rozczyn gumowy i płótno gum. (Gummilösung) wyrabia w najlepszym gatunku **GUMY** Poznań, ulica 27 Grudnia 15 3790

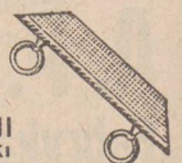
ARMATURĘ do instalacji ogrzewania centralnego:
krany-regulatory, zasuwy Peeta, odwadniacze i t p.
oraz
armaturę przeciwpożarową, wodociągową i kąpielową
w wytwornem wykonaniu polecają
2925a **Janczewski i Freymark, Warszawa, Mokotowska 49.**

Korzystny zakup!
Wirówki 40 ltr.
z próżnym bębnem
w precyzyjnem wykonaniu
po **zł. 80.**— loco magazyn. 4606
W. Gierczyński i S-ka
Poznań, Św. Marcin 13, tel. 1885.

PASY TRANSMISYJNE
skórzane oraz z sierści wielbłądziej, specjalne do napędu młockarń i wszelkie inne artykuły techniczne poleca ze składu 4490
St. Duchowski - Biuro inżynierskie
Tel. 32-26 Poznań, Al. Marcinkowskiego 1.

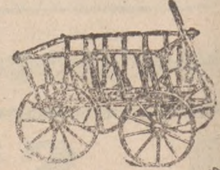
Taśma z kołeczkami do firan
(Gardinenringband)
Sznury do rolosów i markiz
Taśma lejcowa (lejce) 4310

PASAMON FABRYKA PASMANTERJI
WŁAŚC. E. F. LEWANDOWSKI
Bydgoszcz, Plac Teatralny 4. Tel. 1667

E. Pitak & Co.
fabr. wyr. drzewn.
Bydgoszcz,
ul. Zduny 18/19 tel. 353

Specjalność: fabrykacja masowa wszelk. artykuł. domowych. 443

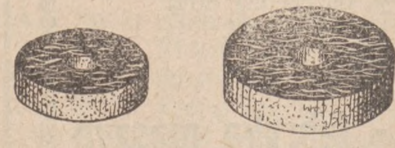
Drawska Odlewnia żelaza i Fabryka Maszyn
Drawski-Młyn (Wielkopolska)
poleca
odlewy żeliwne o doskonałej jakości
2902 Dostawa terminowa. Piec codziennie czynny.

Zamki meblowe 4311
Zawiasy taśmowe (Klavierbänder)
Szyny do schodów (Treppenleisten)
Fabryka „Fema" T. A., Bydgoszcz.

PRACOWNIA DIAMENTÓW DO RŻNIĘCIA SZKŁA I DO TARCZ SZMERGLOWYCH 4092

H. SZEFTEL
Warszawa, Graniczna 16
Egz. od 1882 r.

Uszczelki
skórzane
do armatury wodnej
wykonuje
A. Krawczyk, Poznań, Łazarska 1.
4278

DZIAŁ BUDOWLANY i CERAMICZNY

Co słychać na rynku materjałów budowlanych?

Handel materjałami budowlanemi obraca się w ramach dotychczasowych. — Duży popyt na cegłę. — Czy cegielnie nasze podołają zamówieniom na przyszłość? — Odprężenie na rynku wapna. — Jedynie w okuciach budowlanych panuje pewien zastój.

Jak nas informują ze sfer hurtowników materjałów budowlanych, sezon roku bieżącego jest bez porównania lepszy, niż w roku przeszłym. Wprawdzie dużo szkody narobił długotrwały strajk budowlany, który nietylko zahamował roboty przy budowlach, ale też — przez podwyższenie cen robocizny, jakie w rezultacie sprowadził — zniechęcił wiele osób i instytucyj do budowania. Pomimo tych przeszkód sezon był bardzo dobry, a to z tego głównie względu, że — dzięki większej obfitości gotówki i dogodniejszym pod każdym względem warunkom kredytowym, coraz więcej jednakże pieniędzy lokuje się w budowach. Sezon obecny wyróżnia się tem przedewszystkiem od poprzednich, że po raz pierwszy przystąpiono w nim do budowli naprawdę poważnych, niekiedy monumentalnych. Do takich należą w Warszawie choćby gmach Państwowego Banku Rolnego, wielki drapacz nieba koło Teatru Polskiego, gmach Muzeum Narodowego i in.

Moment obecny w handlu materjałami budowlanemi jest stosunkowo spokojny, a to dlatego, że okres zakupów już minął; wkrótce, gdy ludność wiejska zrealizuje swe zbiory, rozpocznie się sezon jesienny (oczywiście mniejszy od wiosennego), w którym głównym nabywcą będzie wieśniak.

O ile chodzi o sytuację rynkową poszczególnych materjałów budowlanych, to zaznaczyć trzeba, że przewidywania wiosenne, jakoby cegła w ciągu sezonu miała spaść w cenie, nie sprawdziły się, przeciwnie, nastąpiła pewna zwyżka cen, a to z tego głównie względu, że popyt był bardzo duży; podwyżka robocizny, uzyskana przez robotników cegielnianych, nie mogła grać dużej roli w kalkulacji, zwłaszcza, że ceny węgla nie poszły w górę. W rezultacie cegielnie osiągnęły stosunkowo dobre zyski. W związku z tem nasuwają się pewne refleksje: oto już dziś, przy stosunkowo niewielkim jeszcze ruchu budowlanym, cegielnie, pracując pełną parą, z trudem tylko mogą zaspokoić rynek. Cóż to będzie, gdy w roku przyszłym ruch budowlany przybierze rozmiary znacznie większe? Należy się poważnie obawiać, że cegielnie nasze nie podołają zadaniu i popyt znacznie przewyższy podaż. Taka sytuacja znów przyczyni się do anormalnego wzrostu cen cegły i zahamuje ruch budowlany. Należałoby więc zawczasu pomyśleć o energicznych środkach zaradczych, przez uruchomienie wszystkich cegielń nieczynnych.

O ile chodzi o zwyżkę cen cegły, to nie dała się ona odczuć tak silnie w Warszawie, jak na prowincji, ponieważ Warszawa na początku sezonu sprowadzała cegłę przeważnie ze znacznych odległości (z dzielnic zachodnich), a w późniejszym okresie z bliższych okolic. Różnica tedy w kosztach przewozu wyrównała zwyżkę samego materjału. Obecna cena w Warszawie loco budowa wynosi około 95 zł. za 1000 cegieł; ceny loco fabryka wynoszą: w Poznaniu 55 do 60 zł., na Górnym Śląsku 45 zł., pod Warszawą 70 zł.

Dla uzupełnienia obrazu sytuacji podkreślić należy fakt, że w roku bieżącym cegielnie zaczęły produkować wyjątkowo późno, a to z powodu niepogody. Ta okoliczność również sprawiła, że wyprodukowano cegły mniej, niżby to miało miejsce przy pogodzie lepszej.

*

Na rynku wapna daje się odczuwać obecnie duże odprężenie. Wapno jest artykułem, dla którego ogromne znaczenie ma konsument wiejski, który zużywa mniej więcej 40% całkowitej produkcji naszych wapienników. Z powodu dość wysokich cen artykułów rolnych i — co zatem idzie — lepszej sytuacji finansowej rolników — wapno znajduje coraz większy zbyt. Główny sezon na wapno — to okres Wielkiejnocy, kiedy odbywa się masowe bielenie chat. Duża konsumpcja będzie również na jesieni, po realizacji żniw. Naturalnie ruch jest mniejszy, między innemi i z tego względu, że wielkie budowle używają przeważnie cementu. Ceny w stosunku do wiosny poszły znacznie na dół, mniej więcej o jakie 15 do 25%. Są one jednakże znacznie wyższe od zeszłorocznych. Wynoszą: najlepsze wapno kieleckie (ceny za 100 kg. franco fabryka) 3.50 (poprzednio 4.25—4.50), kieleckie II-a 3.25 (poprzednio 4.00), gorsze gatunki, jak częstochowskie — 2.90 (poprzednio 3.50). Wiele wapienników nieczynnych w roku bieżącym uruchomiono, wszystkie pracują normalnie.

*

Przemysł okuć budowlanych znajduje się w sytuacji bez porównania gorszej, niż inne przemysły, związane z budownictwem; przyczyna tego jest jasna: okucia metalowe są materjałem, którego używa się, gdy budowla jest wykończona. Tymczasem olbrzymia większość nowych budowli jest obecnie w stadjum, nie wymagającem jeszcze okuć. Strajk budowlany przyczynił się do opóźnienia robót. Lepsze widoki są na sezon jesienny, w którym wiele budowli będzie się wykończać; ponadto w sezonie jesiennym spodziewane jest bardzo duże zapotrzebowanie ze strony wsi. Natomiast sezon następny, 1928, w którym gros gmachów, obecnie rozpoczętych, będzie się wykończać, zapowiada się wyjątkowo pomyślnie. Chwilowa tedy cisza na rynku okuć budowlanych nie martwi przemysłowców, horoskopy bowiem są dobre.

Przemysł omawiany ilościowo nie przedstawia się zbyt pokaźnie. Główne zakłady — to fabryka Proszowera w Warszawie, produkująca prócz okuć i żelazo walcowane, fabryka braci Lubert również w Warszawie, produkująca okucia kompletne, fabryka w Bielsku, produkująca specjalnie okucia wiejskie, wreszcie fabryka w Częstochowie. Fabryki te są zdolne zaspokoić potrzeby naszego rynku nawet przy najbardziej wzmożonym ruchu budowlanym, przed wojną bowiem pracowały one w znacznej mierze na eksport. W chwili obecnej są one zatrudnione tylko w 60%.

Daje się zauważyć pewne ożywienie wywozu okuć do Rumunji i krajów bałkańskich, tu jednak walczyć trzeba z dość dużemi trudnościami, jakie nastręcza przedewszystkiem — konkurencja niemiecka.

— aw —

Kryzys mieszkaniowy w Moskwie.

W jednym z ostatnich numerów „Wieczerniej Moskwy“ znajdujemy garść ciekawych danych statystycznych, dotyczących warunków mieszkaniowych w głównem mieście unji sowieckiej. Pismo stwierdza, iż nie bacząc na stale wzmagający się ruch budowlany, warunki mieszkaniowe Moskwy w ciągu ostatnich trzech lat uległy dalszemu pogorszeniu. W cyfrach pogorszenie to przedstawia się w sposób następujący:

Norma sanitarno-mieszkaniowa w Moskwie wynosiła w roku 1923 przeciętnie 6,8 metrów kwadratowych na osobę, w roku 1924 — 5,7 m. kw., w roku 1925 — 5,3 m. kw., w roku 1926 — 5,2 m. kw. W tym samym czasie wydano na

budowę nowych domów mieszkalnych: w r. 1925 około 55 milj. rubli, w roku 1926 — 70 milj.. rubli, w roku 1927 — około 100 milj. rubli.

Przyczyną szczególnego tego zjawiska jest niezwykle szybki wzrost ludności Moskwy. Podczas bowiem, gdy w roku 1920 ilość mieszkańców Moskwy wynosiła zaledwie 1.000.000 osób, w roku 1923 liczyła Moskwa 1.400.000, a w roku 1926 już podobno 2.000.000 mieszkańców. Ludność Moskwy wzrosła w ciągu ostatnich 3 lat o 30 proc. Takiego szybkiego wzrostu ludności nie wykazywało dotychczas jeszcze ani jedno miasto europejskie.

Wzrost ludności Moskwy odbywa się oczywiście kosztem innych miast i miasteczek. Ale i naturalny wzrost ludności Moskwy jest znaczny; wynosił on w roku 1912 1,2 proc., a następnie, stale się zwiększając, doszedł w roku 1926 do 1,6 proc.

W chwili obecnej w moskiewskim zarządzie miejskim zarejestrowanych jest około 70.000 osób, czekających na przydzielenie im mieszkań. Ludzie ci mieszkają narazie w prowizorycznych barakach, a niekiedy nawet — pod gołem niebem.

Jak „Wieczerniaja Moskwa" zaznacza, w najbliższej przyszłości nie można w tym kierunku oczekiwać zmiany na lepsze, bowiem rząd nie dysponuje dostatecznemi kapitałami, bez których należyty rozwój ruchu budowlanego jest nie do pomyślenia.

Budownictwo w Stanach Zjednoczonych.

Według ostatnich informacyj, nadchodzących ze Stanów Zjednoczonych, daje się tam zauważyć silny wzrost ruchu budowlanego. Jak obliczają, wartość budowli wzniesionych ostatnio w 37-miu stanach, osiągnęła olbrzymią cyfrę dwóch i pół miljarda dolarów. Cyfra ta daje pojęcie o ogromie ruchu budowlanego w Ameryce oraz o wielkiem ożywieniu, które musi tam panować w związku z tem w innych gałęziach przemysłu.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Lwów, 21. 8. Na rynku materjałów budowlanych brak zainteresowania. Transakcje minimalne. Ceny materjałów budowlanych utrzymują się stale na jednakowym poziomie. Usposobienie wyczekujące.

Katowice, 21. 8. Na rynku miejscowym mimo słabego ruchu budowlanego panuje tendencja zwyżkowa z powodu wywozu materjału drzewnego zagranicę. Na składach notują: kantówka sosnowa 110 do 120 zł za $m.^3$, — świerkowa 5% taniej, ciosane drzewo sosnowe 85—90 zł, deski sosn. ¾" i L" — 80 zł ¾", 1 i ½", 2" 110 zł. Deski podłogowe heblowane i szpuntowane 1½" 145 zł za $m.^3$. Materjały stolarskie sosnowe wszystkie grubości 150—180 zł, dębowe deski wszystkie grubości 210—230 zł, — olszowe 120—150 zł.

MATERJAŁY BRUKARSKIE.

Kraków, 22. 8. Zanotowano ceny: Kostki brukowe piaskowcowe za tonę 75 zł, porfirowe wiedeńskie 80, pruskie 50, paryskie 85—95, mniejsze 60—85, granitowe wołyńskie 96, warszawskie 98, zagraniczne 90—94. Bazalt 14,50, granit 95—100, grauwack 76, piasek za m. b. 14 do 19, stalbetonowe 16—22, schody Terurazzo 13,50—15,00, płyty piask. za m. kw. 22—35.

METALE I WYROBY METALOWE.

Katow[illegible] 22. 8. Po okresie stagnacji, jaką przeżywało hutnictwo w miesiąca[illegible] kwietniu i maju, wywołanym walką o ostateczne ustalenie cen i [illegible]prowadzeniem nadmiernych zakupów surowców, zbyt powoli pow[illegible]ł do stałej normy. O ile chodzi o rynek krajowy, zbyt osiągnął w czerwcu 54 tys. ton, w lipcu 50 tys. ton. Sierpień utrzymuje się według dotychczasowych obliczeń na tym samym poziomie. Natomiast najbliższe dwa miesiące, sądząc z napływających licznie zamówień, przyniosą polepszenie. W miesiącach tych zresztą rokrocznie robi[illegible] większe obroty wobec większej ilości gotówki na rynku. Czy obecnie nadchodzący okres ożywienia będzie silniejszy od poprzednich lat trudno dzisiaj przewidzieć. Zamówienia w związku z ruchem budowlanym nie wpływają specjalnie na obroty.

Berlin, 22. 8. Ceny w markach niemieckich za 100 kg. Miedź elektrolityczna, dostawa zaraz cif Hamburg, Brema lub Rotterdam (za 100 kg.) 127½, Cynk w płytach remelted zwykłej jakości handl. 50¼ do 51¼, oryginalne aluminjum hutnicze 98—99% w blokach, sztabach walcow. i ciągnion. 210, dtto. w sztabach walcow. i ciągnionych 214, nikiel czysty 98—99% 340—350, Antymon Regulus 90—95.

Londyn, 22. 8. Urz. not. w Ł za tonę. Miedź: Standard p. kasa $55^{3}/_{16}$—55¼, — 3 mies. $55^{9}/_{16}$—$55^{5}/_{8}$, — Settl. 55¼, — Elektrolyt 62¼ do 62½, — best selected 60¼—61½, — strong sheets. 86, — Elektrowirebars 62½, Cyna: Standard p. kasa 289½—$289^{5}/_{8}$, — 3 mies. 284½ do 284¾, — Settl 289½, — Banka (obr. nieoficjalne) 305, — Straits (obr. nieof.) 293½, Ołów: zagr. dost. natychm. 22¾, — dalsze terminy $23^{1}/_{8}$, — Settl. 22¾. Cynk: zwykły dost. natychmiastowa $27^{7}/_{8}$, — dostawa terminowa $27^{13}/_{16}$, — Settl. $27^{7}/_{8}$, — Aluminjum krajowe (not. nieof.) 107, — zagran. (not. nieof..) 112, Antymon Regulus Erzeug. Preis. (not. nieof.) 68½ (za kawałek), Rtęć (not. nieof.) 21¾—22 (za bullę), Wolfram (not. nieof.) 13¼—$13^{7}/_{8}$, Nikiel krajowy (not. nieof.) 170—175, — zagran. (not. nieof.) 170—175, Blacha biała (not. nieof.) 18½, Siarczan miedzi (not. nieof.) 24½—23, Żelazo lane Cleveland 3 (not. nieof.) 70, Złoto 84,11.

Nowy Bytom, 22. 8. Surówka odlewnicza Huty Pokoju Nr. 1 (Friedenshütte, P. G. S. — reprezentacja Spółka Akcyjna Józef Wdowiński w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 210 zł, loco stacja Nowy Bytom.

Warszawa, 22. 8. Dom Handlowy A. Gepner w Warszawie, Grzybowska 27, notuje następujące ceny orjentacyjne w złotych za 1 kg.: cyna Banca w blokach 15,00, ołów hutniczy 1,35, cynk 1,50, blacha cynkowa zasadn. 1,66, antymon 3,25, aluminjum hutnicze 5,25, blacha miedziana zasadn.: 4,41, blacha mosiężna zasadn. 3,70—4,20.

Warszawa, 22. 8. „Elibor" i S-ka Akc. Handlowo - Przemysłowa Ł. J. Borkowski, Warszawa,, Mazowiecka 11, notuje następujące ceny loco skład (w zł za 1 kg.): Cyna Banca 14,80, aluminjum 5,10, ołów 1,40, blacha cynkowa 1,70, blacha ocynkowana 1,20, blacha dachowa żelazna 0,99. Żelazo 0,47, belki 0,52, hufnale 31 za skrzynkę, cement 20,50 za beczkę; cegła ogniotrwała 0,22 za 1 sztukę, karbid 68,00 za 100 kg. Węgiel górnośląski gruby i kostka zł 44,00 za tonę.

WYROBY MOSIĘŻNE I MIEDZIANE.

Kraków, 22. 8. W dziale tym daje się zauważyć w dalszym ciągu zastój. Ceny mają tendencję zniżkową, co tłumaczy się silną konkurencją i brakiem gotówki obrotowej. Bardzo słabo idą obecnie druty, nieco większym popytem natomiast cieszą się blachy i te jednak konsumuje rynek raczej wyroby zagraniczne, niż krajowe. Zamówienia rządowe i komunalne w tym roku zawiodły. Jednakże w najbliższym czasie nastąpi przypuszczalnie ożywienie się obrotów ze względu na zamierzoną elektryfikację kraju, wymagającą wyrobów miedzianych. Warunki sprzedaży: przeważnie kredyt wekslowy dochodzący do 3 miesięcy. Notują w hurcie za 1 kg.: blacha miedziana 4,30—5,50 zł, mosiężna 3,60—4,85, drut miedziany 4,65—7,50, drut mosiężny 3,90 do 6,10, pręty miedziane 4,45—4,65, pręty mosiężne 3,40—3,70, kable 5,20. Wyroby nasze eksportujemy tylko w niewielkich ilościach do Gdańska. Na innych rynkach bije nas silna konkurencja obca.
uncję.

ZŁOTY W DNIU 22 SIERPNIA 1927 ROKU.

Bukareszt przekaz 1 815, **Czerniowce** przekaz 1 790, **Londyn** przekaz 43,50, **Ryga** przekaz 63, **Zurych** przekaz 58, **N. York** przekaz 11,20, **Berlin** przekaz na Warszawę 46,825—47,025, przekaz na Katowice 46,85—47,05, przekaz na Poznań 46,875—47,075, gotówka 46,80—47,80, **Praga** przekaz 377, **Budapeszt** gotówka 63,40—64,40, **Gdańsk** przekaz 57,58—57,72, gotówka 57,64—57,78.

Łazowskie Zakłady Ceramiczne

SP. Z OGR. ODP.

Łazy, Star. Zawierciańskie

Wszelkie wyroby szamotowe

Cegła fasonowa

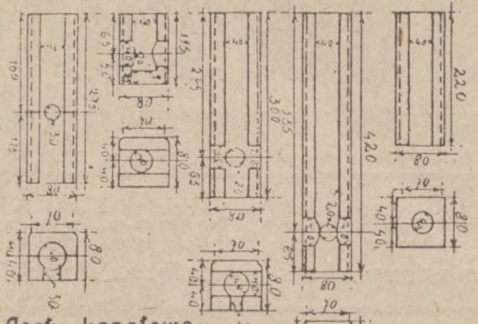
podług rysunków

Cegła szamotowa

norm. 29—36 St. Seg.

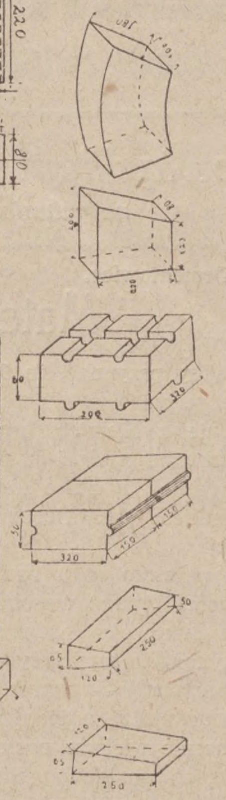
Płyty piekarskie i zaprawy szamotowe

stałe na składzie. 4338

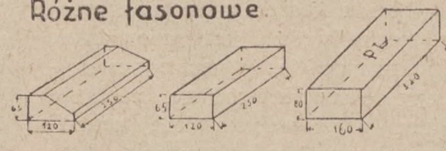
Cegły kanałowe szamotowe dla Stalowni

Sklepieniowe.

Płytki normalne i płyty piekarskie Wymiary:	Waga i sztuki
300 × 150 × 50 m/m	4,6
300 × 150 × 40 ,,	3,7
300 × 400 × 50 ,,	12,—
300 × 400 × 40 ,,	10,—
250 × 120 × 30 ,,	1,8
250 × 120 × 40 ,,	2,4
300 × 300 × 50 ,,	9,—
300 × 300 × 40 ,,	7,2

Różne fasonowe

Krajowe i czeskie rury i koryta glazurowane, szamoty, płyty posadzkowe i ścienne glazurowane, cegłę, pustaki, sufitówkę, płyty cegłowe, dachówkę paloną, papę smołę, lepnik karbolineum, „Korjolit“, „Eternit“, gwoździe, drut, szplisy pod dachówkę, szklaną dachówkę, marmur tł. do teracco, „Ceresit“ kafle do piecy.

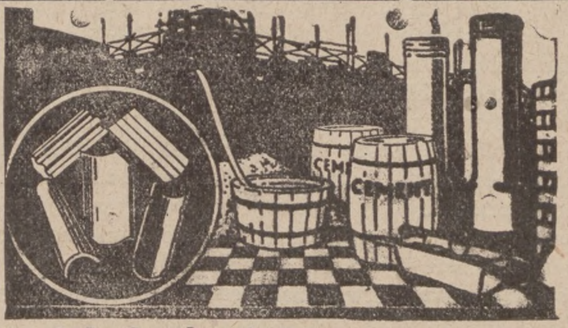
i wszelkie inne materjały budowlane poleca hurtownie i detalicznie

STEFAN PEŁCZYŃSKI

POZNAŃ

4350

Dworzec towarowy - Telefon 56-50

4047

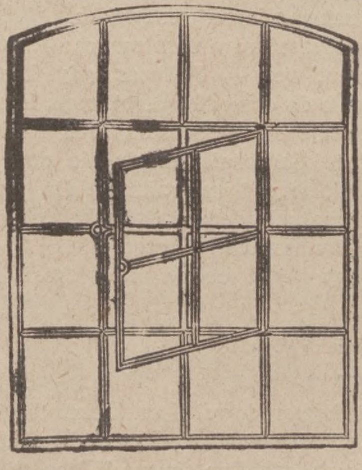
Materjały budowlane wszelk. rodzaju poleca

GUSTAW GLAETZNER

Centrala Materjałów Budowlanych i Dachówek

Tel. 6580 **POZNAŃ 3, Mickiewicza 36** zał. 1907 r.

adr. telegraf.: „Dachglaetzner“-Poznań.

FABRYKA KRAT I OKIEN KUTYCH

Edward Siwka

ŚRODA, ul. Ogrodowa 5. Telefon 127

dostarcza

okna żel.-kute do fabryk, mieszkań i chlewów, bramy żel.-suwane, kraty, różne zawiasy do wrót i wszystkie artyk. żel. do budowli, według własnych i nadesłanych prospektów szybko i tanio. 3816

Kosztorysy darmo.

ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ.

Obowiązkiem każdego kupca-elektrotechnika — natychmiastowy akces do Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych na Polskę Zachodnią

L. K. Ormontowicz.

Materjały radjotechniczne na sezon 1927—28.

Musimy przyznać, że 90% nowych idei konstrukcyjnych, nowych schematów i ulepszeń przychodzi do nas z zagranicy — nie z Niemiec, broń Boże; niemiecka radjotechnika tylko znacznie prędzej od nas nowe idee ucieleśnia w swoich ersatz'ach, — te nowe konstrukcje przylatują do nas przedewszystkjem z za Oceanu, trochę z Anglji i jeszcze mniej z Francji.

Od przeszło roku rozpoczęła się na dobre walka między dwoma typami wysokowartościowych odbiorników: neutrodyna stara się dorównać, a może i prześcignąć superheterodynę. Kto zwycięży — trudno jeszcze dziś kategorycznie orzec, ba! — nawet niemożliwością jest przewidzieć. Lecz jedno można stwierdzić, mianowicie, że neutrodyna zrobiła znacznie większe postępy od superheterodyny. Jeżeli się to stało, to przedewszystkiem dzięki udoskonalonej neutralizacji, a powtóre, dzięki sprzężonym kondensatorom.

Konstruktorzy radjoodbiorników fonicznych stale dążą do uproszczenia manipulacji strojenia. Ideałem jest tu odbiornik o 1 skali, którą zmienialiśmy długość fali, druga gałka służyć ma do regulowania siły audycji (ewtl. 3 i 4-ta do regulacji żarzenia, selektywności i jakości reprodukcji głośnikowej). Do ideału tego zbliżamy się bardzo szybko, a dzieje się to dzięki rozwojowi kondensatora obrotowego. Od kondensatora półkolistego, który nam zgęszczał wszystkie prawie stacje na początkowych stopniach skali, przeszliśmy do kondensatora nerkowego, o zupełnie równomiernym przyroście fali, lecz i tu nie zatrzymaliśmy się, bo nam chodziło nie tyle o równomierny przyrost fali, ile o równomierne rozłożenie stacyj na skali. Stwarzając kondensator częstotliwy radjotechnicy dopięli celu.

Stacje radjofoniczne na skali kondensatora o płytkach frekwencyjnych rozłożone są zupełnie równomiernie, w identycznych odstępach, gdyż na zasadzie równomiernego odstępu częstotliwości, mianowicie 10.000 okresów, ustanowione zostały nowe długości fal stacyj radjofonicznych na konferencji międzynarodowej w Genewie. Dlatego też kondensator częstotliwy możnaby również nazwać kond. genewskim.

Mamy zatem 3 typy kondensatorów obrotowych: 1. półkoliste, 2. nerkowe, 3. częstotliwe. — Podczas gdy kond. częstotliw. używamy wyłącznie do obwodów strojonych, kond. nerkowe z powodzeniem stosuje się w heterodynach i falomierzach, natomiast półkoliste doskonale nadają się do regulacji sprzężenia pojemnościowego i neutralizacji. Do typu kondensatorów obrotowych możnaby również zaliczyć kondensatorki kompensacyjne o 2 statorach i 1 rotorze.

Taki kondensator obrotowy jest dobry, który posiada:

1. prawidłowy przyrost pojemności w zależności od typu płytek (półkoliste, nerkowe, częstotliwe);
2. minimalną pojemność początkową;
3. sprężynowo - galwaniczne odprowadzenie rotora;
4. doskonałą izolację;
5. mocną i celową budowę mechaniczną.

Ze znanych mi i mierzonych dokładnie kondensatorów wyrobu krajowego najbardziej zdają się tym warunkom odpowiadać kondensatory firmy „Audiofon" w Łodzi, które zarówno swą jakością, jak i ceną powinny stać się dużą konkurencją dla wyrobów importowanych, tembardziej, że posiadają prawidłowszy przebieg charakterystyki i mniejszą pojemność początkową od światowej marki kondensatorów niemieckiej firmy „Förg" i innych. Lecz niedość na tem. Wszędzie tam, gdzie mamy kilka obwodów strojonych, jak np. w neutrodynach, możemy te obwody stroić kondensatorami sprzężonemi, czyli jedną skalą. Należy więc przypuszczać, że kondensatory sprzężone, podwójne po 250, 500 i 1000 cm i potrójne po 250 i 500 cm, coraz większym cieszyć się będą zainteresowaniem; w każdym bądź razie niepomiernie większym, niż to miało miejsce dotychczas.

Osadzenie rotorów takich sprzężonych kondensatorów na jednej osi bez zachowania należytego odstępu między statorami, nie zdaje się być rozwiązaniem dostatecznem, gdyż powstawać tu mogą działania reakcji pojemnościowej przez wspólne pole elektryczne, co w rezultacie komplikuje, zamiast upraszczać, strojenie. Pomogłoby tu kapslowanie, czyli zamknięcie w metalowe pudło, poszczególnych kondensatorów, lecz jeszcze prostszem jest zachowanie dostatecznej odległości między poszczególnemi statorami, co można uskutecznić przez dosyć długą óśkę lub jak to robią w Ameryce przez sprzężenie kołami zębatemi lub odpowiednio zbudowanemi kardanami.

Skal mikrometrycznych dobrych pod względem mechanicznym i o ładnym wyglądzie estetycznym istnieje na rynku sporo, lecz nie znam wyrobu krajowego. Miejmy nadzieję, że w najbliższym czasie jakaś krajowa wytwórnia pokusi się o wypuszczenie tak mało skomplikowanego przyrządu. Wygodnem udoskonaleniem jest tu zastosowanie lampki elektrycznej, zasilanej prądem z akumulatora żarzenia, a służącej do oświetlenia skali w razie potrzeby.

Celowem zdaje się być również umocowanie skali wewnątrz aparatu, przy pozostawieniu na zewnątrz gałki i okienka w przedniej ściance dla obserwacji skali. Jest to ostatnia nowość amerykańska na tem polu.

(Dalszy ciąg nastąpi).

Z Międzynarodowej Komisji Elektrotechnicznej.

Tegoroczne zebranie Międzynarodowej Kom. Elektrotechn., organizacji zajmującej się opracowaniem międzynarod. przepisów i norm elektrotechnicznych, odbędzie się we Włoszech w czasie od 4 do 24 września b. r. Zebranie rozpocznie się w Bellagio nad jeziorem Como, gdzie do 12 września będą obradowały następujące stałe podkomisje: definicji, maszyn elek-

Krajowa Wytwórnia
Radjo-Aparatów
Salon - Radjo - Kultura
Sp. z ogr. odp.
Warszawa, Bielańska 22.

Wytwórnia radjo aparatów, prowadzona przez fachowców. Wyspecjalizowana w masowej produkcji radjo aparatów, poleca stale ostatnie nowości Radjotechniki, aparaty różnych typów od detektorowych do 8-lampowych, w skrzynkach mahoniowych i orzechowych żaluzjowych typ amerykański, na dogodnych warunkach.

NA RATY! CENY KONKURENCYJNE!

4251

BUDOWA KOLEKTORÓW

NAWIJANIE PRĄDNIC i MOTORÓW ORAZ REPERACJA WSZELKICH APARATÓW LEKARSKICH I DENTYSTYCZNYCH.

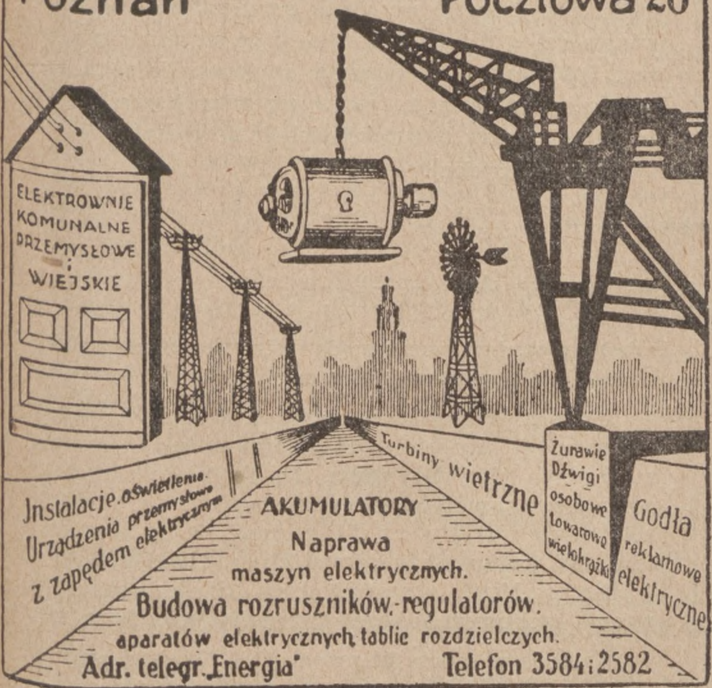
Warsztaty Elektro - Mechaniczne
Poznań, Łazarska 11.

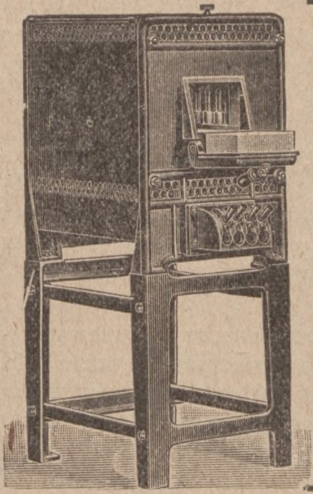
4500

ZJEDNOCZONE PRZEDSIĘBIORSTWA ELEKTRYCZNE

INŻ. K. GAERTIG i SP. T. Z O. P.

Poznań Pocztowa 26

Piece elektryczne
do wyżarzania i hartowania D. R. P.

Elektryczne suszarnie D. R. P. 3584

Prospekty i oferty na żądanie natychmiast gratis.

Generalna reprezentacja

L. Jakubowicz i S-ka
Sosnowiec, Dęblińska 7

ERKA

Fabryka Aparatów Elektrycznych „ERKA"
Sp. z o. o.
Łódź, ul. Pusta nr. 7
Telefon 13-63.

Zakres fabrykacji:

Wyłączniki i przełączniki drążkowe, wyłączniki pokrętne, bezpieczniki porcelanowe, rozetki rozgałęzieniowe, sworznie bezpiecznikowe, końcówki kablowe.

Cenniki na żądanie. Przedstawiciele poszukiwani.

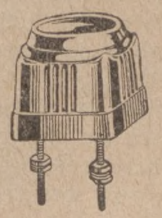
4381

Odznaczeni we Lwowie 1926 r. MEDALEM ZŁOTYM na Ogólno-Polskiej Wystawie Budowlanej.

Inż. ST. CISZEWSKI i S-ka
Sp. z o. p. — 2979 —

FABRYKA ARTYKUŁÓW ELEKTROTECHNICZNYCH
BYDGOSZCZ, UL. SOBIESKIEGO 10a
poleca ze składu:

Korki bezpiecz. Ed. — **Patrony** bezpieczn. D-II. — **Wtyczki** porcelanowe — **Paseczki** (Lamelki) topik. — **Bezpieczniki** tabl. i uniw. — **Śruby** stykowe — **Rozczepki** d/rurki, kuhlo. — **Wtyczkowe** gniazda porcelanowe — **Wieszarki** izol. 10 mm 1/4", 3/8". — **Główki** bezpiecznikowe G-II, **Końcówki** kablowe i wiele innych.

Sprzedaż hurtowa ◆ Wyrób własny krajowy ◆ Ceny konkurencyjne

3982

trycznych, symboli, silników napędowych, lamp elektrycznych, napięć, silników trakcyjnych, olejów izolacyjnych, linij napowietrznych, przyrządów pomiarowych, lamp radjotechnicznych i hydrotechniki. Po zebraniach odbędzie się wspólna podróż pociągiem, ofiarowanym przez rząd włoski do Medjolanu, Wenecji, Florencji, Rzymu, Pizy, Genuy i Turynu, celem zwiedzenia fabryk i urządzeń elektrotechnicznych w tych ośrodkach oraz poznania kraju.

W międzyczasie odbędzie się zebranie plenarne M. K. E. oraz posiedzenie jej rady w Rzymie dnia 22 września. Uczestnicy kongresu będą pozatem uczestniczyli w uroczystościach ku czci setnej rocznicy śmierci Aleksandra Volty, słynnego fizyka i ojca elektrotechniki. Jedna z nich, urządzona przez elektrotechników i fizyków, odbędzie się 11 września w Como, w jego miejscu rodzinnem, druga zaś ogólno-narodowa 19 września w Rzymie na Kapitolu.

Polska weźmie w tych zebraniach dosyć liczny udział. Polski Komitet Elektrotechniczny, który jest organem M. K. E. na Polskę, wysyła delegację, w skład której wchodzą: prof. K. Drewnowski, członek rady M. K. E. i przewodniczący delegacji, oraz pp. prof. W. Borowicz (ze Lwowa), ppłk. W. Günther, dyr. Z. Okoniewski, doc. R. Podoski, prof. A. Rogiński, inż. J. Roman oraz inż. K. Siwicki. Każdy z delegatów pracować będzie w paru podkomisjach, reprezentując tam opinję Komitetu polskiego, który przygotował cały szereg materjałów i uwag na tegoroczny kongres M. K. E.

Elektrody do spawania ze stopu miedzi z wolframem.

Spawanie elektryczne, zagranicą już rozpowszechnione, uzyskało w niedawno wprowadzonym nowym stopie miedzi z wolframem, dostatecznie twardy dla użycia przy dużych ciśnieniach i silnych prądach, materjał na elektrody.

Stop ten zwany „elkonitem", który ma na celu uzyskanie trwalszych elektrod, posiada twardość 225 według skali Brinella w stosunku do 82 dla twardej miedzi i 30 dla miękkiej. Wytrzymałość nowego stopu na ciśnienie równa 16600 kg/cm^2 jest czterokrotnie większa od wytrzymałości twardej miedzy 4000 kg/cm^2).

Elkonit nie ulega rozmiękczeniu przy rozgrzewaniu do czerwoności. Sposób użycia tego stopu przy spawaniu polega na wprowadzeniu do miedzianej elektrody końcówki z niego wykonanej, a to ze względu na wysoki koszt stopu. Ograniczone stosowanie go narazie tylko do robót specjalnych, gdzie nie może być użyta miedź ze względu na jej miękkość, dyktuje również wysoki jego koszt.

Co do trwałości elektrod z końcówkami z elkonitu, to w drodze porównawczego wykonania jednakowego rodzaju robót spawalnych, raz za pomocą elektrod powyższych, drugi raz zwykłych miedzianych, wykazało się, iż gdy te ostatnie trzeba było zmieniać przeciętnie przy każdym dziesiątym spawanym szwie, przy użyciu elektrod ze stopu miedzi z wolframem ilość spawań, wykonanych za pomocą jednej i tej samej elektrody, wzrastała do tysiąca, przyczem jeszcze i nadal nadawała się elektroda zupełnie dobrze do pracy. i. S.

(The Electrician).

Szybkobieżne lokomotywy kolei francuskich.

Na kolejach francuskich dla lokomotyw pośpiesznych zastosowano silniki z wałem pionowym, a to w celu, aby podnieść środek ciężkości i uniknąć szkodliwych ruchów.

Każda z trzech osi pędnych zaopatrzona jest w dwa silniki, umieszczone obok siebie ze wspólną magneśnicą.

Silniki obracają oś lokomotywy zapomocą przekładni zębatej stożkowej, która napędza wał wydrążony, obejmujący oś, a sprzęgnięty z kołami za pomocą ośmiu silnych sprężyn. Środek ciękości został podniesiony na wysokość 1875 mm. ponad poziom górnej płaszczyzny szyn.

Nastawnicę walcową obraca silnik pomocniczy. Dwa pałąki ślizgowe, po 1500 amperów na pałąk, odbierają prąd z drutu roboczego. Dla opuszczenia pałąków i hamulców stosuje się powietrze sprzężone do 7 atmosfer. Silniki są przewietrzane specjalnym wentylatorem.

Łożyska i przekładnia stożkowa są smarowane pod ciśnieniem 0,6 atmosfery. Ze zbiornika olej doprowadza się najpierw do górnych silników, stąd do dolnych łożysk i wału poziomego i przekładni, zbiera się w kadłubie, zawierającym koła zębate i stąd przez filtr pompuje się do górnego zbiornika. W ten sposób uzyskano ciągłą cyrkulację oleju. Największa szybkość wynosi 120 km/h. Silniki pracują pod napięciem normalnem 500 wolt przy 750 obrotach na minutę.

Napięcie w drucie ślizgowym 1500 V., prąd stały.

M. P.

Zastosowanie pary o bardzo wysokiem ciśnieniu.

W Bradford w Anglji zostało niedawno uruchomione urządzenie do wytwarzania pary o ciśnieniu ok. 78 kg/cm^2 przy przegrzaniu do 343^0 C. Instalacja ta stanowi rozbudowę istniejącej kotłowni miejskiej elektrowni. Nowe urządzenie obejmuje jeden kocioł parowy, wytwarzający na godzinę 33100—42600 kg pary o podanem powyżej ciśnieniu i temp.; ilość ta zostaje nasamprzód skierowana do turbozespołu wysokiego ciśnienia o mocy 2500 kw., z której oddawana jest bezpośrednio do przewodu parowego, zasilającego dalszą maszynę normalnego ciśnienia.

Turbina wysokiego ciśnienia redukuje ciśnienie pary w niej pracującej do tego stopnia, aby para ta mogła dalej bezpośrednio pracować w istniejących maszynach normalnego ciśnienia. Zastosowanie bardzo wysokiego przegrzania (343^0 C) było wywołane również dążeniem do umożliwienia bezpośredniego zużycia pary odlotowej turbiny wysokiego ciśnienia w turbinach normalnych, bez użycia elementu przegrzewającego.

Przy budowie kotła wysokiego ciśnienia wykorzystano wszystkie najnowsze zdobycze nauki i doświadczenia. Uwzględniono również urządzenia do ewent. opalania kotła pyłem węglowym.

Budowę kotła przeprowadziła znana firma Babcock i Wilcox, a zespołu turbinowego — English Elektric Co (The Electrician). i. S.

Trzaski w odbiornikach i sposoby ich wyeliminowania.

Każdy posiadacz odbiornika zauważył przy odbiorze odległych stacyj na aparacie lampkowym trzaski w słuchawkach i głośnikach.

Przyczyn, poza lokalnemi, jak źle kontaktujące przewodniki najrozmaitszych urządzeń elektrycznych, należy poszukiwać w zmianie potencjału warstw powietrznych względem ziemi, czyli wyładowań statycznej elektryczności atmosfery, obok wyładowań dynamicznych w formie piorunów i t. p. Ponieważ wyładowania atmosferyczne mają duży zasięg — moc stacji nadawczej musi być bardzo wielka, większa, niżby to było potrzebne, gdyby tych wyładowań nie było.

Starano się wyeliminować „trzaskający" wpływ tych wyładowań przez stosowanie kierunkowych anten i układów filtrowych t. zw. „limiters"; zapobiegają one tylko częściowo wyładowaniom atmosferycznym, albowiem każdy układ rezonansowy o dowolnej krzywej resonansu, posiada, jak wiadomo, tę właściwość, że pobudzany w jakikolwiek sposób aperjodycznie drga własnemi drganiami za spółczynnikiem tłumienia, zależnym od jego koncentracji.

A zatem układ taki rezonuje jednocześnie na sygnał i na wszelkie inne przeszkody, które w rezultacie wzbudzają w nim drgania własne, jakie po wyposażeniu przez detektor dają znane trzaski w słuchawkach czy głośnikach. Jeden z najlepszych dotychczas układów krzywych resonansu t. zw. prostokątnych, stosowany do eliminowania wyładowań atmosferycznych, jest pomysłu inż. J. Plebańskiego, dyr. techn. PTR.

Wypróbował on układy krzywych rezonansu i doszedł do przekonania doświadczalnego o niemożliwości wyeliminowania wyładowań atmosferycznych, czyto przy zużytkowaniu w jakimś układzie różnicowym różnicy prądów dwu anten sprzężonych, czy też wykonując próbę, polegającą na tem, że między prądami w antenach w położeniu bliskiem rezonansu powstaje pewna różnica faz, stosując zatem zamiast transformatora różnicowego „T" goniometr, zdawałoby się, że można znaleźć takie położenie cewki ruchomej, przy którem wyładowania atmosferyczne znosiłyby się, natomiast sygnał byłby słyszany dzięki wytworzonemu polu wirującemu. — I w tym wypadku udowodnił inż. Plebański niedostateczność eliminacji.

Przystępuje też z powyższych powodów inż. J. Plebański do opracowania nowego systemu, który będzie w stanie powyższym brakom zaradzić i pozwoli na zupełne wyeliminowanie wyładowań atmosferycznych, wywołujących wspomniane „trzaski". Inż. Sz.

Izolowanie kabli na wysokie napięcia.

W Electrical World ogłosił p. H. Fischer dyrektor jednej z fabryk kabli elektrycznych w Stanach Zjednoczonych nowy sposób izolowania kabli na wysokie napięcia.

Według przez autora przytoczonej metody, bierze on kabel z kanałem pośrodku, urządza płaszcz ołowiany w ten sposób, iż dzięki występom na jego wewnętrznej powierzchni, między płaszczem a izolacją kabla, tworzy się szereg kanalików, przebiegających w kierunku osiowym. Dając dostęp do warstwy izolacyjnej z obu stron, konstrukcja ta umożliwia przesycanie kabli łatwiej płynnemi olejami izolacyjnemi już po pokryciu płaszczem ołowianym, z wynikiem nie gorszym od otrzymywanego dawniej przy przesycaniu, poprzedzającem obołowienie kabla płaszczem ołowianym. i. S.

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Ciągówki Fordsona na usługach rolnictwa i przemysłu.

Pragnąc przekonać się, w jakim zakresie polskie rolnictwo i przemysł korzystają z maszyn rolniczych, współpracownik A. W. zwrócił się do firmy „Auto - Traktor“, Sp. z o. o., mieszczącej się w Warszawie, przy ulicy Ossolińskich nr. 4, która udzieliła następujących wyjaśnień:

„Profesor inż. St. Biedrzycki w swojej broszurce pod nazwą „Ciągówka“ stwierdza, że główną zaletą silnika ruchomego — czyli ciągówki jest:

1. możność wyrównania zapotrzebowania roboty konnej w ciągu roku,
2. skasowanie zgubnych zaległości robót gospodarskich, a przez to samo
3. podniesienie doskonałości technicznej gospodarstwa rolnego.

W większych gospodarstwach rolnych podniesienie ilości żywego inwentarza jest ograniczone ze względu na to, że powiększenie koni roboczych zjada nadmiar plonu, dlatego, że tak samo koń, jak i człowiek wymagają odpowiedniej powierzchni siewnej.

Otóż tym brakiem jest jego żołądek, który sprawia, że koń, jak i człowiek żywi się z ziemi, a więc tak, jak człowiek, tej ziemi potrzebuje. Gdyby dla podniesienia intensywności uprawy zechciano tego konia mnożyć, doszłoby się do tej granicy, poza którą wszelka dalsza intensywność byłaby okupywana taką utratą ziemi, oddawanej dla utrzymania konia, że gospodarstwo rolne, mające żywić człowieka, żywiłoby swą nadprodukcją nadmiernie rozmnożonego konia. Przestałoby więc spełniać swoje zadanie i opłacać poniesione wysiłki. Statystyka stacji amerykańskiej wykazuje, że tą granicą racjonalnie posuniętej intensywności uprawy koniem żywym staje się moment, kiedy ziemia, przeznaczona dla konia, dochodzi do 20 proc., a więc jedna piąta całego uprawianego obszaru.

Zaletą silnika spalinowego jest stała gotowość do pracy, a w czasie nieużywania koszt konserwacji równa się kosztom magazynowania.

Zasady ogólnej mechanizacji odbiły się również na rolnictwie, dla którego konstruktorzy złożyli specjalnego konia stalowego „ciągówkę“ i szereg pomocniczych narzędzi rolniczych. Taka mechanizacja dała możność zaorania do 12 morgów ziemi dziennie przy głębokości 6 cali, przyczem uprawa roli na całej powierzchni jest jednolitą.

Jedną z najtańszych i jednocześnie najdoskonalszych ciągówek jest ciągówka „Fordson“; przy swojej wadze 1.100 kg. „Fordson“ zaorywa dziennie na średniej glebie około 8 morgów powierzchni, zużywając na to około 43 litrów nafty (jak wiadomo, nafta jest najtańszem paliwem). Ciągówkę „Fordson“ można spotkać wszędzie: na roli, na drogach szosowych, w fabrykach, w warsztatach, na farmach, przy eksploatacjach leśnych, na budowlach, w przemyśle górniczym, jako silnik do dynamo-maszyny.

„Fordsonowi“ poświęcono specjalne wydawnictwo p. t.: „Ford Power Age“, które wszechstronnie myśl tę rozwinęło, podając coraz nowe zastosowania ciągówki. Auto - traktor, sprowadzając ciągówki „Fordson“, dokłada wszelkich starań, aby tak pożyteczną maszynę rozpowszechnić w kraju. W tym celu nabywcom „Fordsonów“ udzielany jest kredyt, a rolnicy korzystają z przysługującego im cła ulgowego w wysokości 20 proc. cła normalnego.

Przy obecnych konjunkturach nie można sobie przedstawić istnienia gospodarstwa rolnego większego lub mniejszego bez ciągówki tak samo, jak nie można sobie przedstawić fabryki, bez poruszającego ją silnika. —h—

Sytuacja na rynku maszyn i narzędzi rolniczych.

W roku obecnym sytuacja w sprzedaży maszyn i narzędzi rolniczych przedstawia się dodatnio. Przypisać to należy dobrym urodzajom i niezłym cenom produktów rolnych, wobec czego rolnicy, rozporządzając gotówką, robią zakupy. Prawie wszystkie fabryki pracują bardzo intensywnie. Należy się spodziewać, że o ile ogólne konjunktury gospodarcze nie ulegną zmianie na gorsze, to sezon jesienny na rynku przemysłu rolniczego kształtować się będzie nadal pomyślnie.

Eksport narzędzi i maszyn rolniczych przedstawia się również nieźle. W chwili obecnej gros eksportu idzie do Rosji, pozatem do krajów nadbałtyckich i do Rumunji. Zjednoczenie Polskich fabryk maszyn i narzędzi rolniczych, pragnąc konkurować z przemysłem czeskim i niemieckim, udziela rosyjskim organizacjom, upoważnionym do zakupów zagranicznych, kredytu od 6 miesięcy do 1½ roku.

Polski przemysł rolniczy mógłby o wiele lepiej rozwijać się, a szczególnie konkurować na rynkach zagranicznych z eksporterami czeskimi i niemieckimi, gdyby czynniki rządowe otoczyły go większą opieką, jak to się dzieje właśnie w Czechach i Niemczech.

Niedoszła fuzja fabryk narzędzi rolniczych.

Jak nas informują, rokowania, prowadzone od dłuższego czasu przez Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych, w celu fuzji niektórych fabryk maszyn i narzędzi rolniczych, zostały zerwane, co należy uważać za fakt pożałowania godny, gdyż taka fuzja była pożądaną zarówno dla fabryk, jak i konsumentów.

Utworzenie nowej wielkiej fabryki narzędzi rolniczych.

Z zupełnie miarodajnego źródła dowiadujemy się, że organizacje rolnicze był. Kongresówki przy pomocy kapitałów zagranicznych przystępują w najbliższym czasie do budowy wielkiej fabryki maszyn i narzędzi rolniczych pod Warszawą. Kapitał zakładowy fabryki wynosić będzie narazie 5 miljonów dolarów.

Przetargi — Submisje — Licytacje

Województwo Poznańskie

NADLEŚNICTWO PAŃSTWOWE MIĘDZYCHÓD n/W.

sprzeda w drodze pisemnej submisji samowyrób w leśnictwach Zwierzyniec, Mokrzec, Drzewca, Radusz, Sowiagóra i Żmijowiec, ca 300 m³ kopalniaków w dłużycach, jak i opał z tych oddziałów, które nadleśnictwo wskaże. Kupujący jest zobowiązany wyrobić opał, jak i kopalniaki w wskazanych oddziałach lasu, pozostałe odpadki i zgniłe drewno własnym kosztem uprzątnąć i oddać czyste zręby pod zalesienie — przyczem winien podać w ofercie cenę do 14 cm i osobno ponad 14 cm grubości za 1 mp.

Oferty zaopatrzone znaczkiem stemplowym 3,00 zł w zalakowanej kopercie z napisem „Submisja na samowyrób" należy przesłać pod adresem Nadleśnictwo Państwowe Międzychód n/W. do dnia 5 września 1927 r. o godz. 11 przedpoł.

Zatwierdzenie ofert zastrzega sobie Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu.

Nadleśnictwo Państwowe Międzychód.

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

Państw. Nadleśnictwo Lutówko, poczta w miejscu, stacja kolejowa Sępolno, sprzeda w drodze submisji w dniu 30 sierpnia rb. z wyrębów z roku gospodarczego 1926—1927 około 230 m³ dębiny użytkowej klasy B.

Podział na losy ogłoszony w „Rynku Drzewnym".

Bliższych informacyj zgłaszającym się udzieli Nadleśnictwo w godzinach urzędowych.

Otwarcie ofert w dniu 30 sierpnia rb. o godz. 11 w biurze Nadleśnictwa. **Nadleśniczy Państwowy.**

PRZETARG.

na dostawę materjałów brukarskich; patrz skrzynka przetargów w ratuszu.

Magistrat miasta Katowic.

DYREKCJA KOLEI PAŃSTWOWYCH w KATOWICACH

ogłosiła w „Monitorze" nr. 177 z dnia 5 sierpnia 1927 r. przetarg publiczny w 3 działach na dostawę materjałów ruchowych i warsztatowych. Termin do wnoszenia ofert upływa 1, 3 i 5 września rb.

Bliższych informacyj udziela Wydział Zasobów Dyrekcji Katowickiej, pokój 311, gdzie również zainteresowane firmy otrzymać mogą formularze ofertowe bezpośrednio lub pocztą za złożeniem 1 złotego w gotówce za druki oraz za nadesłaniem należytości na opłatę pocztową.

KONKURS.

Magistrat miasta Chełmna ogłasza niniejszem konkurs na posadę **kierownika miejskich wodociągów.**

Do posady przywiązane jest uposażenie X grupy pragmatyki państwowej, plus 15 proc. dodatku komunalnego oraz wolne mieszkanie, opał i światło.

Stanowisko jest etatowe, przyjęcie jednakże na stałe nastąpić może po conajmniej półrocznej służbie kontraktowej. Posada może być objęta z dniem 1. 10. 27. r.

Należycie udokumentowane podania z życiorysami i uwierzytelnionemi odpisami świadectw kandydatów o wykształceniu conajmniej 7-klasowej szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum i posiadających conajmniej 3 lata praktyki fachowej należy kierować do Magistratu miasta Chełmna w terminie do dnia 1. 9. 27. r.

Inwalidzi wojenni, posiadający odpowiednie kwalifikacje mają pierwszeństwo na powyższe stanowisko.

Chełmno, dnia 22 sierpnia 1927 r.

Magistrat:

(—) Zawacki, burmistrz.

W dniu 3 września rb. o godz. 10 rano odbędzie się na składnicy celnej (gmach Ekspedycji Towarowej)

SPRZEDAŻ LICYTACYJNA

zalegających towarów jak: 1. części maszyn, wyroby z tektury, materje wojłokowe i wyroby ciesielskie; 2. środki do sklejenia, wyroby ze szkła barwnego, z porcelany, z drutu, z drzewa i żywica do palenia kawy. Wymienione pod 2) pod warunkiem wywozu za granicę.

Bliższe dane w ogłoszeniu, wywieszonem w Urzędzie Celnym. Wzywa się odbiorców do wykupienia towarów przed terminem licytacji (najpóźniej w dniu licytacji), bowiem stracą prawo rozporządzeniem towaru.

Urząd Celny Bydgoszcz.

Znajdujący się w porcie „Kaiserhafen" w Gdańsku

PROM PAROWY „HOLM"

nie nadający się do celów kolejowych ma być sprzedany w drodze publicznego przetargu. Oferty w kopercie zapieczętowanej z napisem: „Dotyczy kupna promu Holm" należy złożyć w Dyrekcji Kolei Państwowych do 31 sierpnia rb. godz. 11-tej. Warunki sprzedaży można otrzymać za opłatą 1.75 zł w Kancelarji Gł. Dyrekcji. Dyrekcja zastrzega sobie prawo uwzględnienia ofert podług swego uznania. Decyzja ostateczna co do sprzedaży nastąpi do dni 14.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Gdańsku.

PRZETARG.

Rada Portu rozpisuje publicznie przetarg na dostawę 2-ch mostów dla przeładunku rudy i 2-ch ruchomych bunkrów dla rudy z urządzeniem wagowem dla nowego basenu portowego w Wisłoujściu (Weichselmünde).

Warunki przetargu można nabyć w Kasie Głównej Rady Portu — Gdańsk, Neugarten 28-29, począwszy od dnia 1 sierpnia, po nadesłaniu 30 guld. gdańsk. wraz z opłaceniem kosztów przesyłki i doręczenia.

Termin przetargu: 15 września 1927 r. — Termin przydziału: 5 tygodni.

Rada Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku.

ROZPISANIE KONKURSU.

Gmina miasta Bielska zamierza wybudować na swych parcelach gruntowych przy ul. Grunwaldzkiej i ul. Parkowej strażnicę pożarną i trzypiętrowe budynki mieszkalne zwartym sposobem zabudowania. Celem uzyskania szkiców dla tych budowli rozpisuje się niniejszem ogólny **konkurs pomysłów budowlanych** dla inżynierów, architektów i budowniczych, mających swą siedzibę zwyczajną na Śląsku Cieszyńskim i w Białej. — Za trzy najlepsze projekty ustalone będą 3 nagrody w kwocie razem 2.400 zł. Ponadto może być zapłacony jeszcze jeden projekt jako uznanie kwotą 400 zł. Sędziami konkursowemi będą 3 przedstawiciele gminy miasta Bielska i 5 rzeczoznawców.

Prace konkursowe należy zaopatrzyć w znak rozpoznawczy (cechę) i wnieść przy dołączeniu zaopatrzonej w ten sam znak rozpoznawczy koperty z adresem projektanta najpóźniej do 5 września 1927 do godziny 12 w południe w biurze podawczem Magistratu w Bielsku. Program budowlany wraz z potrzebnemi pomocami można otrzymać w miejskim urzędzie budownictwa.

Magistrat miasta Bielska, dnia 4 sierpnia 1927.

Wiceburmistrz: Fuchs, m. p.

Niniejszem rozpisuję ofertowy pisemny

PRZETARG PUBLICZNY

na wykonanie połączenia wodociągu gminnego z powiatowym i przytem kładzenie 53 mb. lanożelaznych rur mufowych 100 mm. w świetle z terminem składania ofert do dnia 28 sierpnia rb. godz. 10 przed południem.

Bliższe szczegóły przetargu można otrzymać w urzędzie gminnym.

Bytków, dnia 16 sierpnia 1927 r.

Naczelnik gminy:

Wadowski.

Mistrz mechanik

samochodowy, z pierwszorzędnemi referencjami poszukuje stałej posady do większego przedsiębiorstwa lub stanowiska kierowniczego od 15 IX. wzgl. 1 X. rb. Oferty do administracji „Rynku Met lowego i Maszynowego" pod „Mistrz mechanik" nr. 4588.

Dla eksploatacji 4585

generalnego zastępstwa motorów spalinowych najnowszego typu

znanej firmy zagranicznej **na Rzeczpospolitą** i na kraje wschodnie, poszukują fachowcy wspólnika z większym kapitałem, o ile możności z odpowiedniemi ubikacjami na skład i biura w stolicy lub dużem mieście Oferty do: **Minkusiewicz, Toruń, ul. Prosta 2 II p**

Młody dzielny handlowiec

(żelaźniak) obeznany dokładnie z wszelką ekspedycją kolejową oraz celną **poszukuje zaraz posady.** Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 4597

AUTOMAT ŚRUBOWY

system Gauthier nr. 63, wymiar materjału obrabianego 10 m/m, mało używany, z wszystkiemi potrzebnemi dodatkami, korzystnie za gotówkę do sprzedania. 4599

Fabryka obuwia HERM. FRIEDLAND
Bydgoszcz, Jagiellońska 11.

Tartak z 2 gatrami i wszelkiemi innemi maszynami do tego 18 mórg roli za 50000 zł, wpłaty połowa, sprzeda:
Sokołowski, Bydgoszcz, Plac Wolności 2. 4600

Patent Nr. 323

własność firmy BÜTTNER WERKE AKTIENGESELLSCHAFT, Uerdingen n/R, (Niemcy) dotyczący:
„Suszarki bębnowej z wkładk. lub blachami podnośnemi"
do sprzedania lub licencja do ustąpienia. Bliższych wiadomości udziela **Inż. HERMAN SOKAL,** rzecznik patentowy, **Warszawa, Chmielna 27.** 4570

Samochód „LANCIA"

używany zaraz tanio do sprzedania. Zgłoszenia do admin. „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 4590

Duży
piec żelazny

ozdobny, jak nowy, odpowiedni na wielką salę, wartości 1.500 zł. **do sprzedania** za 500 zł. Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 150.

OKAZYJNIE!

Lokomobile Lanza 60/75/90 KM.
Motor na gaz ssany 20 KM.
Maszyna parowa 30 KM nowoczesna
Urządzenie młyna i poszczególnych maszyn
Urządzenie gorzelni kompletnie i częściowo
Planzichtry i walce Secka
Osiewacze centryfugalne i cylindrowe
Łuszczarki i maszyny do wyrobu pęczaku [i kaszy
Filtry aspiracyjne i ekshaustory
Mieszarki do mąki
Gaza jedwabna, siatki druciane
Elewatory, gurty, kubki i pasy
Piły dla traków
Baseny, kadzie i pompy

sprzeda korzystnie

Inż. Sobański i Szafarkiewicz

dawn.

Oddz. Techniczny Banku Młynarzy

Poznań
ulica Wenecjańska 6
Telefon 14-42. 4575

Pożarnicze pompy parowe

(używane) na kołach do zaprzęgu bardzo tanio do sprzedania. Nadają się także do przepompowywania wody dla cegielń itp. Łask. oferty do „Rynku Metal. i Masz". pod nr 4586

Z powodu przyłączenia się do wielkich urządzeń odwodnienia **sprzedam** kompl. dobrze utrzymaną **POMPĘ CENTRYFUGALNĄ** stożkowatą na dolne ciśnienie, 50 cm. średnicy, zbudowana roku 1914.
Franz Pauls, naczelnik urządzeń odwodnienia, **Grenzdorf-B.** b. **Stutthof** W. M. Gdańsk, Telefon 21. 4611

TOKARNIE POCIĄGOWE

od 1/2 do 4 metrów prawie nowe.
MŁOT PNEUMATYCZNY o wadze babki 100 kg.
SHAPINGI, SZTANCE, GRYZARKI i inne oraz
LOKOMOBILĘ „LANZ" 20 K.M., 10 Atm., jak nową **sprzeda** korzystnie ze składu

Inż. Z. i J. KLOTZ, Bydgoszcz
4601 Grodzka 30 - Telefon 15 45.

Młot spadowy frykcyjny

4606

ca 250 kg. ciężar babki
odda na dogodnych warunkach

S. SAMULSKI i S-ka
Fabryka Maszyn, Pleszew, Wlkp.

Tanio do sprzedania:

samochód osobowy „Benz"

8/20 PS., czterosiedzeniowy i 2 dodatkowe, z dobremi oponami, dobry do użytku. 4595

Hugo Chodan, dawn. Paul Seler, Poznań, ul. Przemysłowa 23

Do sprzedania.

Elektromotor na prąd zm-3-faz. 220.380 Volt, 5,5 KW, 7,5 PS, 715 obr./min. 50 per. fabr. Lloyd Dynamowerke, Bremen z rozrusznikiem, automatem i amperomierzem.

S. SAMULSKI i Sp., Pleszew, Wlkp. 4608

Do sprzedania:

1 narzędzie wiertnicze,
ręczne, kompl., z pompą i rurami, dla do 50 m głębokich wierceń.

1 auto ciężarowe
3 tonowe, marki „Adler".

1 lokomobila jezdna,
28 KM, fabrykat „Wolff".

1 lokomobila jezdna,
8 KM., fabrykat Sons & Cie.,

2 motory elekr., stałego prądu,
110 woltów, 12 i 4 KM.

1 betoniarka 500 ltr.

Górnośląskie Towarzystwo odkrywkowe
Sp. z o. odp. w likw. 4593
Katowice G. Śl.

KUPNA

Używ. **MOTOR ELEKTR.** na prąd stały, 220 Volt, poszukiwany do kupna 4603
Towarzystwo dla Przemysłu Kolejowego **Smoschewer i S-ka**
T. z o. p. Oddział w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 316

Kupimy.

Motor elektr. na prąd stały 220 Volt, ca. 8 KM, z rozrusznikiem. Obroty od 700 do 1000/minutę. Wyczerpujące oferty uprasza 4609

S. SAMULSKI i Sp., Pleszew, Wlkp.

Samochód ciężarowy 5-tonówkę, nowy lub używany, gotowy do użytku kupimy za gotówkę.
Młyny i Tartaki Wągrowieckie, T. A. w Wągrówcu. 124

Kupuję używane oraz przepalane **motory elektryczne** prądu stałego i zmiennego.
Inż. W. Sikora, Mysłowice G/Śl.
Plac Wolności nr. 6
4557

Elektromotor

4589

150—600 HP, cztero- lub sześciobiegunowy, 3000 i 380 Volt napięcia, 50 okresów dla prądu trzyfazowego z normalną armaturą poszukiwany do natychmiastowego kupna. Oferty skierować należy pod adresem:
BRACIA GROEDEL, SKOLE

Kocioł parowy

płomienicowy 50—70 m² pow. ogrzew. 10 atm. kupię. Zgłoszenia „Par", Poznań, ul. 27 Grudnia 18 pod nr. 58 348. 4612

MOTOR

elektryczny prądu stałego 220 wolt. 85 90 km. około 1000 obrotów z rozrusznikiem. Kupi 4523
inż. Józef Binder - Kraków - Gertrudy 23.

PRZY WSZELKICH KORESPONDENCJACH PROSIMY POWOŁYWAĆ SIĘ NA „RYNEK METALOWY I MASZYNOWY"